

RANDKRANT

Maandblad over de Vlaamse Rand • mei 2022 • jaar 26 • #04

FR • DE • EN

traductions
Übersetzungen
translations



Thrillerschrijver
Wouter Dehairs

**'Brussel en de Rand
geven mij inspiratie'**

Het culturele bewustzijn
van de Rand

Smaragd of beton?

De oververhitte woningmarkt

**Hoeveel duurder
wordt het nog?**

+ AGENDA

Cargo Mas

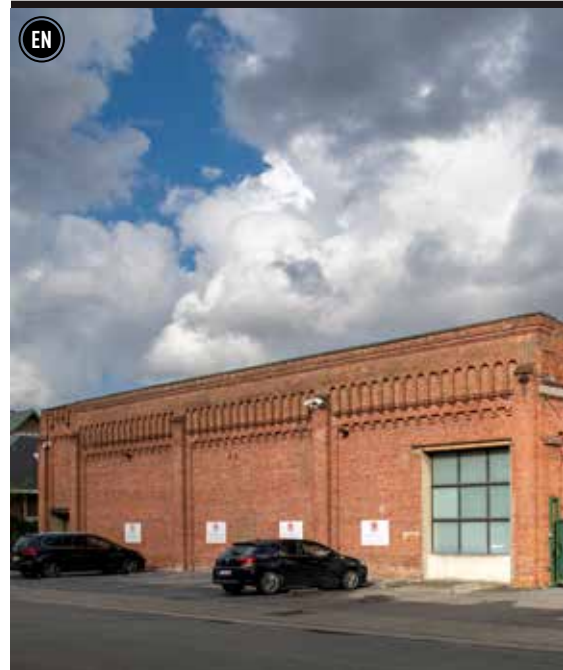
**De naam dekt
de muzikale lading**

Patricia Gonçalves Castro

Vooruitkijken



Jim Denayer (30) uit Sint-Pieters-Leeuw werd door Dirk Severs aangeduid om **deketting** voort te zetten. Denayer is barman en heeft een passie voor artisanale bieren.



EN

DE

04
Nieuw pleidooi
voor een centrumregio

VERDELING RandKrant mei wordt bus-aan-bus verdeeld in Meise, Merchtem, Asse, Wemmel, Dilbeek, Sint-Pieters-Leeuw, Drogenbos, Linkebeek, Beersel en Sint-Genesius-Rode.

Barman met diploma

Jim Denayer woont bij zijn ouders in Sint-Pieters-Leeuw. 'Ik wil wel een eigen stek, maar de woningprijzen zijn niet betaalbaar, zeker niet als je alleen bent. Ik blijf zoeken, onder andere in de buurt van café 't Leeuwken in het centrum van Sint-Pieters-Leeuw, waar ik als barman werk. Dat is iets heel anders dan waarvoor ik heb gestudeerd. Of toch ook weer niet... Ik studeerde moraalfilosofie aan de VUB. Mijn plan was om leerkracht moraal te worden. Ik heb dat ook eventjes gedaan, maar ik vond er geen voldoening in. Het bleek uiteindelijk niets voor mij. Tijdens mijn studies was ik ook actief in het studentenleven en ik heb drie jaar in een studentencafé gewerkt. Ik houd van sociaal contact en dus besloot ik barman te worden.'

Blaren

Denayer werkt in café Merlo aan de Vismarkt in Brussel en in café 't Leeuwke in het centrum van Sint-Pieters-Leeuw. 'Ik ben nu drie jaar barman en wil verder geraken in de stiel. Ik ben in gesprek om mede-eigenaar te kunnen worden.' Wat moet een goede barman hebben? 'Goede schoenen. In de zomer hebben we in 't Leeuwke een groot terras. Als je geen degelijke schoenen draagt, krijg je snel blaren. En natuurlijk moet je ook kunnen meepraten met de klanten. Sociale vaardigheden zijn belangrijk.'

'Sint-Pieters-Leeuw is een toffe gemeente. Vroeger ging ik meer in Halle uit, maar nu ik hier werk, hoor ik vele fijne verhalen over vroeger. Het is hier aangenaam om te wonen, je hebt alles in de directe buurt. Er is één minpunt: het verkeer in het centrum. Vorige

zomer is er een wagen tegen hoge snelheid op ons terras ingereden. Mijn collega had een minuut eerder de tafels afgeruimd, er was gelukkig niemand meer, anders zouden er doden zijn gevallen. Het centrum verkeersvrij maken, zou de veiligheid ten goede komen. Ik heb begrepen dat het gemeentebestuur er werk wil van maken.'

Wandelclubje

'Met vrienden weggaan op citytrip of in Noord-Frankrijk om te wandelen, dat zie ik altijd zitten. Mijn bazen zijn flexibel, zolang ik het maar op tijd vraag. Ik ben blij dat we terug kunnen werken na corona. Ik was alles bij mekaar negen maanden technisch werkloos. In die periode ben ik beginnen lopen om mijn fysiek te onderhouden. Met enkele collega's en klanten zijn we een wandelclubje gestart. Het is begonnen met vijf kilometer, maar na een paar maanden deden we wandelingen van tien kilometer en meer. Die draad wil ik opnieuw oppikken.'

Tijdens de lockdowns verdiepte hij zich, samen met zijn bazen, in het brouwen van artisanale biertjes. 'We brouwen een *Cuvée Merlo* en *De Welp*. *Cuvée Merlo* is een iets donkerder bier, met een IPA-achtige bitterheid. *De Welp* is ideaal voor de zomer. Het is een fris, blond bier met een bittere toets. Een echte dorstlesser. Ik ben enorm geïnteresseerd in alle soorten bieren en het brouwproces, maar door het caféwerk liggen onze brouwactiviteiten voorlopig stil. Het was alleszins een leuke ervaring. Wie weet doen we het nog eens?'

TEKST Joris Herpol • FOTO Filip Claessens



26 Industrieel erfgoed met een sociaal kantje

In Ruisbroek was de in 1851 opgerichte textielabriek van Rey-Ainé heel lang de economische motor met internationale naam en faam. Fabrieksbaas Rey had ook aandacht voor zijn arbeiders.



18 Tekort aan plaats blijft hoog

'Het tekort aan plaats in de scholen van de Rand blijft hoog', zegt Nele Havermans, onderzoekster van de derde capaciteitsmonitor. Het zal een hele inspanning vergen om dit adequaat aan te pakken.



- 06 VANASSETOTZAVENTEM
- 10 FIGURANDT
- 12 GROENEWANDELING
- 14 TEKENSVANDETIJD
- 19 BOUWERK
- 21 VERGETENRECEPTEN
- 31 CULTUURINTERVIEW

EN OOK

- 09 **Johan Madalijs**
Ridder in de Orde van de Roerstok
- 20 **Bewegen op de golven**
van Tai Chi Chuan
- 24 **Documentaire Trekvogels**
Ze komen van ver, maar zijn toch dichtbij

Uit IN DE RAND

17 'Ons vak is een prachtige metafoor voor het leven'

Voor het eerst staan acteurs Bruno Vanden Broecke en Tom Van Dyck samen op de planken. In de ontroerende voorstelling *Zwijg!* laten ze zien dat ze meesters zijn van de tragikomedie.

Nieuw pleidooi voor een centrumregio

Het Toekomstforum, de denktank die de 35 gemeenten van het arrondissement Halle-Vilvoorde samenbrengt, heeft een lijvig document voorgesteld dat aantoont waarom Halle-Vilvoorde als centrumregio erkend moet worden en extra middelen van de Vlaamse overheid verdient.

TEKST Liesbeth Bernolet • FOTO Filip Claessens

Onze regio evolueert pijlsnel en kampt met tal van grootstedelijke problematieken. Dertien Vlaamse steden zijn erkend als centrumstad en krijgen daardoor middelen om met dergelijke uitdagingen om te gaan. Wij niet. Onze cijfers maken duidelijk dat Halle-Vilvoorde ook extra aandacht nodig heeft', aldus **Koen Van Elsen** (CD&V), burgemeester van Asse en voorzitter van het Toekomstforum.

In de nieuwe nota gaat het Toekomstforum een stap verder dan een document uit 2018. Cijfers over bevolkingsgroei, anderstaligheid, mobiliteit, welzijn en criminaliteit worden vergeleken met andere Vlaamse arrondissementen en gemeenten. Ook met de centrumsteden. 'Onderzoek van het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum BRIO toonde eerder al aan dat de gemeenten in de Vlaamse Rand een specifieke identiteit hebben door de nabijheid van Brussel', legt Van Elsen uit. 'Die identiteit deint uit naar almaar meer andere gemeenten in Halle-Vilvoorde. Dit is een pleidooi voor alle 35 gemeenten van onze regio.'

Hoog tijd

'We willen dat de definitie van de Vlaamse Rand wordt herbekeken', zegt **Jo Discart**, stafmedewerker van het Toekomstforum. 'De Vlaamse Rand bestaat nu uit 19 gemeenten die aan Brussel of aan een faciliteitengemeente grenzen. Daar zijn de grootstedelijke uitdagingen inderdaad het sterkst, maar we stellen vast dat die problematieken uitdeinen naar de tweede gordel rond Brussel, de andere gemeenten van Halle-Vilvoorde. Het is belangrijk daar nu op in te zetten, want nu kunnen we voor een stukje nog preventief te werk gaan.' Volgens Discart zijn ook

de onderzoekers van BRIO zich bewust van de druk en geven zij daarom zelf aan ook onderzoek te willen voeren in die tweede ring.

Van Elsen merkt ook een geografische manco op en haalt de middelen aan die sinds 2020 worden vrijgemaakt voor de gemeenten in de Denderstreek. 'Ninove, Geraardsbergen, Zottegem en Denderleeuw krijgen extra financiering om hun grootstedelijke problemen aan te pakken; het aangrenzende Liedekerke met dezelfde problemen, maar dat tot Halle-Vilvoorde behoort, valt uit de boot. Net zoals de andere gemeenten tussen de Vlaamse Rand en de Denderstreek.'

Grote stap nodig

Met de oprichting van het Vlaamse Randfonds is er erkenning gekomen voor de Vlaamse Rand als uitzonderlijke regio, maar 'dat is slechts een klein stapje', vindt Van Elsen. 'De Vlaamse Rand bestrijkt niet de hele regio die elke dag de druk vanuit Brussel voelt. Bovendien zou dat fonds ook middelen moeten uitreiken voor andere projecten dan die rond vergroening en taalstimulering. Ik denk bijvoorbeeld aan integratie.' Discart vult aan: 'Als kenners van onze regio zijn wij vragende partij om een grotere stem te krijgen bij het toekennen van die middelen. Projecten rond welzijn bijvoorbeeld, daar zou het Vlaamse Randfonds ook een broodnodige rol in kunnen spelen, want de achterstand in Halle-Vilvoorde is enorm.'

Dat brengt ons bij een aantal cijfers die in de nota verzameld staan. In bijna alle aspecten van de welzijnssector is een structurele achterstand vast te stellen in Halle-Vilvoorde. Zo werd het Centrum voor Algemeen Welzijn (CAW) met 8,70 euro per inwoner in 2018 structureel minder gefinancierd dan andere Vlaamse CAW's. 'Die

cijfers vallen voor de Vlaamse overheid niet altijd goed op omdat zij de provinciale gemiddelden bekijkt', legt Discart uit. 'Als je dan weet dat het CAW Oost-Brabant (Leuven) toen 14,60 euro per inwoner kreeg, brengt dat het gemiddelde van de provincie Vlaams-Brabant op 11,30 euro per inwoner. Da's nog altijd weinig in vergelijking met de andere provincies, maar minder dramatisch dan in onze regio.'

Vergelijkbaar profiel

Het Toekomstforum maakt in de nota vaak vergelijkingen tussen het arrondissement Halle-Vilvoorde als regio en de 13 centrumsteden, waaronder Antwerpen en Gent. Doelbewust. 'Je zou kunnen zeggen dat we na de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde de boot hebben gemist', stelt Van Elsen. 'Tot dan was Brussel eigenlijk onze centrumstad. Toen op bestuurlijk niveau veel banden met Brussel zijn doorgeknipt, hadden wij een eigen erkende centrumstad moeten vragen. Nu voelen we nog altijd de invloed van Brussel, maar staan daar weinig of geen diensten meer tegenover. Terwijl onze regio de buffer voor Vlaanderen is.'

Met de oprichting van het Vlaamse Randfonds is er erkenning gekomen voor de Vlaamse Rand als uitzonderlijke regio, maar 'dat is slechts een klein stapje'.

Jo Discart vervolgt: 'Ik ben ervan overtuigd dat wanneer we alle arrondissementen met elkaar vergelijken zonder de invloeden van de centrumsteden, dat we als Halle-Vilvoorde voor de meeste stedelijke problematieken nog altijd hoog scoren.' Concreet bekijken we de cijfers van anderstaligheid in het onderwijs. In Halle-Vilvoorde spreekt ruim 1 op de 3 leerlingen (38,6%) uit het basisonderwijs thuis geen Nederlands. Het arrondissement Antwerpen volgt met 30,6%. Zonder de cijfers van de centrumstad Antwerpen, waar 46,3% van de leerlingen thuis geen Nederlands spreken, zou het percentage voor de regio veel



Jo Discart



Koen Van Elsen

lager zijn. 'Dit toont aan dat onze regio, zonder een centrumstad, vergelijkbare stedelijke problematieken ondergaat als de erkende centrumsteden. Een regio scoort normaal gezien minder sterk dan een centrumstad, waar de stedelijke problematieken zich intenser manifesteren. Dat is in Halle-Vilvoorde niet het geval. Geef ons dus ook bijkomende middelen, zodat wij op een correcte manier actie kunnen ondernemen. Als de stad Antwerpen het niet zonder financiële steun kan, dan kunnen wij dat ook niet.'

Blijvende inspanningen

De mogelijkheden om extra financiering te krijgen voor de centrumregio Halle-Vilvoorde zijn legio, menen Van Elsen en Discart. 'Kijk naar het Plan Samenleven van Vlaams minister van Samenleven Bart Somers (Open VLD)', geeft Discart als voorbeeld. Dat plan ondersteunt rechtstreeks 28 lokale besturen met een hoge concentratie inwoners met een migratieachtergrond, onder andere om hen via projecten toe te leiden naar Vlaamse organisaties, verenigingen en clubs. In Halle-Vilvoorde komen acht gemeenten in aanmerking voor deze subsidies. 'Als we bekijken hoe het plan moet worden ingevuld, zien we vooral een context van centrumsteden naar voren komen', vindt Discart. 'Terwijl in onze regio veel mensen met een migratieachtergrond hun weg al hebben gevonden naar bijvoorbeeld een sportclub of vrijetijdsverenigingen. Wij zouden vanuit dat plan dus vooral middelen moeten krijgen om de organisaties waarbij zij zich aansloten beter te kunnen ondersteunen.' Ook hierin ziet Discart opnieuw een pleidooi om erkend te worden als centrumregio. 'Daarom niet zoals de centrumsteden, want we zijn nu eenmaal een regio en geen stad. Maar er moet extra

rekening worden gehouden met de specificiteit van Halle-Vilvoorde.' Van Elsen onderstreept dat er structurele middelen nodig zijn. 'Om terug te komen op het Vlaamse Randfonds: het is onduidelijk wat daar de volgende legislatuur mee zal gebeuren. Wij willen de zekerheid van terugkerende en blijvende inspanningen.'

Bevolkingstoename

Van alle cijfers is Van Elsen het meest geschrokken van de bevolkingsaan groei in Halle-Vilvoorde. De jongste dertig jaar nam de bevolking in de regio met 20,7% toe. Heel Vlaanderen kende een gemiddelde groei van 15,3%. Gemeenten zoals Machelen (+40,5%), Vilvoorde (+38,7%) en Zaventem (+35,5%) staan op kop in het klassement. 'De jongste tien jaar lijkt de bevolkingsaan groei in onze regio nog meer te versnellen. Het explodeert. Wist je dat de buslijn Brussel-Aalst, die ook Asse doorkruist, de tweede drukste lijn van Vlaanderen is?'

Van alle Vlaamse arrondissementen is Halle-Vilvoorde ook koploper wat de *groene druk* betreft. Dat is de verhouding van het aantal -19-jarigen ten opzichte van de 20 tot 64-jarigen, de mensen op arbeidsleeftijd. 'Met een percentage van 42,5% heeft onze regio de grootste groene druk, wat wijst op een groot toekomstperspectief, maar ook op de nood aan investeren in bijkomende voorzieningen zoals onderwijs, welzijn, de opvang van anderstaligen en het uitwerken van een sociaal-cultureel aanbod', aldus Discart. 'Sommige zaken kunnen lokale besturen zelf aanpakken, maar voor veel thema's moet je als regio in alle solidariteit een antwoord kunnen bieden.'

Solidariteit. Een sleutelwoord binnen het Toekomstforum. 'We willen duidelijk maken dat de 35 lokale besturen van Halle-Vilvoorde samen aan uitdagingen willen werken, maar daarvoor hulp nodig hebben. Wij fungeren zowat als de politieke vakbond van de hele regio en gaan samen voor die erkenning als centrumregio', besluit Van Elsen.

Neues Plädoyer für ein Zentrumsgebiet

Das Toekomstforum die Denkfabrik, in der die 35 Gemeinden des Bezirks Halle-Vilvoorde zusammengeschlossen sind, hat ein neues umfangreiches Dokument erstellt, in dem dargelegt wird, warum Halle-Vilvoorde als Zentrumsgebiet anerkannt werden sollte und zusätzliche Mittel von der flämischen Regierung verdient. 'Unsere Region entwickelt sich in einem rasanten Tempo und ist mit

zahlreichen großstädtischen Problemen konfrontiert. Dreizehn flämische Städte sind als Zentrumsstädte anerkannt und erhalten daher Mittel zur Bewältigung solcher Herausforderungen. Wir nicht. Unsere Zahlen machen deutlich, dass auch Halle-Vilvoorde besonderer Aufmerksamkeit bedarf', sagt Koen Van Elsen (CD&V), Bürgermeister von Asse und Vorsitzender des Toekomstforum.



Wat met Westrode?

MEISE Het onderzoeksteam dat zich buigt over de herbestemming van de Westrode-site langs de A12 in Meise, heeft vijf mogelijke scenario's voorgesteld. Eind jaren '70 werd de site van intercommunale Haviland, zo'n 80 hectare tussen de A12 en de woonkern Westrode, ingekleurd als bedrijvzone. Het project raakte nooit van de grond, onder meer door hevig protest van de omwonenden. 'In de vijf scenario's hebben we rekening gehouden met de maatschappelijke, ruimtelijke en financiële aspecten', zegt Tom Lagast van Space-Lab. 'We hebben de zaak ook heel breed bekeken. Het zijn geen vaststaande scenario's, maar denkpluim waaruit we een aantal elementen willen halen waarvoor er bij de omwonenden voldoende draagvlak bestaat.'

'In een eerste scenario wordt de site een aantal jaren als werfzone gebruikt

voor de aanleg van de sneltram langs de A12 om later omgevormd te worden tot natuurgebied. Een tweede scenario voorziet een groot park met een golfterrein, wellness en een privékliniek. In het derde scenario stellen we logistieke bedrijven voor waarrond een grote bosrand ligt. Een vierde scenario draait rond circulaire bedrijvigheid en landbouw met bijvoorbeeld een pluktuin en een zelfoogstboerderij. In het vijfde scenario tasten we een piste af waarbij de site blijft zoals ze nu is en we in ruil andere gebieden aansnijden voor woningbouw.'

Eind april krijgen de experts en omwonenden hun zeg over de vijf scenario's. 'Daarna leggen we al die feedback samen en *sampelen* we op basis daarvan twee of drie scenario's. Die leggen we dan opnieuw voor aan alle betrokken partijen. Dat zal wellicht na de zomervakantie gebeuren.' - TD

Dertig voorstellen tegen geluidsoverlast

ZAVENTEM De federale ombudsman voor Brussels Airport Philippe Touwaide heeft naar aanleiding van de twintigste verjaardag van de ombudsdienst een plan opgesteld met dertig voorstellen om een einde te maken aan de geluidsoverlast rond de luchthaven. Een van de opvallendste punten uit het plan is een verbod op de meest lawaaierige vliegtuigen 's nachts, 's morgens en 's avonds. 'In de omliggende landen zijn de regels daarrond veel strenger', zegt Touwaide. 'Het gevolg is dat vliegtuigmaatschappijen hun oude, lawaaierige toestellen naar Brussels Airport sturen. Het kan niet de bedoeling zijn dat de luchthaven van Zaventem de vuilbak wordt voor de luidste vliegtuigen.'

Het plan pleit verder voor een beperking van het aantal vluchten overdag en een lage-emissiezone voor vliegtuigen. 'Wat ook enorm zou helpen, is dat de vonnissen die in het verleden zijn uitgesproken, zouden worden nageleefd. Nu zijn er nauwelijks controles of sancties. Dat helpt de zaken niet vooruit.' Touwaide maakt zich sterk dat de voorstellen een groot draagvlak hebben. 'Ze zijn het resultaat van een analyse van de ruim 14 miljoen klachten die we tijdens het volledige bestaan van de ombudsdienst hebben ontvangen. Ook suggesties van burgemeesters uit de regio en milieuverenigingen, en eigen waarnemingen zijn meegenomen in het resultaat. We hebben het plan overgemaakt aan bevoegd minister Georges Gilkinet (Ecolo). Nu is het aan de politici om actie te ondernemen. De vraag is of ze dat willen.' - TD





Vervoersmiddelen combineren

VILVOORDE In Vilvoorde kan je voortaan gemakkelijk overstappen van het ene naar het andere vervoersmiddel aan het Hoppinpunt Kassei, vlak bij bushalte Vilvoorde Vlierkens. Aan het Hoppinpunt is er een gratis parking met honderd plaatsen en zes laadpalen voor elektrische wagens, een fietskluis, een overdekte fietsstalling en deelfietsen. Zeven buslijnen verbinden vanuit het Hoppinpunt Vilvoorde en Brussel. 'Het nieuwe Hoppinpunt is opnieuw een belangrijke stap in het kwaliteitsvol openbaar vervoer dat we als Vlaamse overheid in de hele Vlaamse Rand willen aanbieden', zegt Lydia Peeters, Vlaams minister van Mobiliteit (Open VLD). 'Door vervoersmiddelen te combineren raak je makkelijker op je bestemming. Op deze manier bieden we weggebruikers een waardig alternatief voor de auto en verminderen we stap voor stap het aantal auto's op de Ring.'

'Het nieuwe Hoppinpunt kadert in de Werken aan de Ring in Vilvoorde', vult Marijn Struyf, woordvoerder van de Werkvennootschap aan. 'Naast de aanleg van verschillende fietssnelwegen in de buurt krijgen de stationsomgeving en het Heldenplein een make-over. In de heraanlegde Rubensstraat zorgen vrije busbanen voor vlotte busverbindingen.' - TD

Zestig jaar onderzoek

LINKEBEEK Engie Laborelec viert zijn 60e verjaardag. 'Het onderzoekscentrum van Engie in Linkebeek startte als laboratorium van de Belgische elektriciteitssector en is zes decennia later een toonaangevende internationale speler met vestigingen in onder meer Latijns-Amerika en het Midden-Oosten, en met klanten over de hele wereld', zegt Michael Marique, ceo van Engie Laborelec. Bij het bedrijf werken vandaag bijna 350 ingenieurs en hooggespecialiseerde technici van 23 verschillende nationaliteiten. 'We voeren op verschillende continenten onderzoek naar nieuwe technologieën voor de productie van zonne- en windenergie. We ontwikkelen ook systemen die intelligent energiebeheer, batterijopslag en slimme laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen combineren. Ons bedrijf in Linkebeek is intussen het belangrijkste elektrische onderzoeks- en expertisecentrum van de internationale Engie Groep.' - TD

Aantal faillissementen stijgt

HALLE-VILVOORDE In de eerste drie maanden van 2022 gingen in Halle-Vilvoorde 98 bedrijven failliet, een stijging met 36% tegenover vorig jaar. Dat blijkt uit cijfers van dataleverancier Graydon. Werkgeversorganisatie Voka-Kamer van Koophandel ziet vier belangrijke oorzaken: het opheffen van de steunmaatregelen, de bevoorradingsproblemen, de stijgende energieprijzen en de oorlog in Oekraïne. Kris Claes, gedelegeerd bestuurder van Voka-KvK Vlaams-Brabant vreest voor een recessie in de komende maanden. 'De combinatie van toenemende leveringsproblemen en spectaculair stijgende kosten voor energie, grondstoffen en lonen zal onze economie mogelijks zwaar in de remmen duwen. We moeten anticiperen op deze dreiging. Een aanpassing van het indexmechanisme en een indexsprong mogen daarbij geen taboe zijn', meent Kris Claes. - TD



Op het vroegere tramspoor aan de Kleine Ham in **Vossem** zijn 600 bomen aangeplant. • De digitale expo *Werken aan de Ring*, waarmee de toekomst van de Ring rond Brussel in beeld wordt gebracht, ontving tijdens de eerste week meer dan 10.000 bezoekers. • Technisch adviseurs van 3Wplus controleren in **Grimbergen, Kampenhout, Steenokkerzeel en Zemst** of de ruim 150 opvangwoningen voor Oekraïense vluchtelingen in goede staat verkeren. • Aan de Bosdelle in **Sterrebeek** wordt 3,7 ha open ruimte omgevormd van woon- naar landbouwgebied. • Intercommunale Haviland organiseert een groepsaankoop voor laadpalen in tien gemeenten in **Halle-Vilvoorde**. In onze regio doen **Wezembeek-Oppem** en **Machelen** mee. • De Liermolen in **Grimbergen** en het klooster van de zusters Visitatie op de grens van **Zaventem** en **Kraainem** staan op een lijst van de Vlaamse overheid om versnelde premies van respectievelijk een half miljoen en een miljoen euro te bekomen voor restauratie en herbestemming. • De vergunningsaanvraag voor het project om 93 wooneenheden aan de Biesmanslaan en Koldamstraat in **Hoeilaart** te bouwen, wordt door de ontwikkelaar ingetrokken. Er zal een nieuw aangepast plan worden opgemaakt. • Het standbeeld van stripfiguur Nero aan het Nero café in **Hoeilaart** heeft opnieuw twee haren. Eentje ervan was verdwenen, een kunstenaar maakte een nieuwe spriet. • **Dilbeek** voorziet 400.000 euro om het tekort aan plaatsen in de kinderopvang weg te werken. • In de sociale

woonwijk aan het Rodenbachplein in **Houtem** is de renovatie van 76 appartementen afgerond. Nu volgt de renovatie van 242 woningen in de wijk. • 14% van de werknemers in Vlaams-Brabant heeft niet de Belgische nationaliteit, zo blijkt uit een rondvraag van HR-dienstverlener Acerta bij 3.700 Vlaams-Brabantse bedrijven. • De Vlaams-Brabantse gemeenten bestelden 23.000 zakjes bloemenzaad via de samen aankoopactie van de provincie Vlaams-Brabant. Dat is een record. • In **Wemmel** is de nieuwe Markt heraangelegd met een fraaie waterpartij. Kostprijs: 604.000 euro. • In **Meise** is een aangepast circulatieplan voor het centrum ingevoerd. Doorgaand verkeer dat niet in het centrum moet zijn, wordt omgeleid naar de Nieuwelaan. • De onlinepetitie tegen de komst van een Jumbo-warenhuis in het centrum van **Grimbergen** werd door meer dan 2.600 inwoners ondersteund. • De pachthoeve in het park Drie Fontein in **Vilvoorde** wordt gerestaureerd tot een co-housing project met elf woningen rondom een binnenplein. • Inwoners van **Drogenbos** met vragen over computers, smartphones of andere digitale toepassingen kunnen elke zaterdag van 10 tot 14 uur terecht in het digipunt van het gemeentelijk buurthuis Passage. • De spoorwegbrug over de Paardenstraat in **Sint-Genesius-Rode** wordt dit jaar afgebroken, volgend jaar gaat de brug aan het station De Hoek tegen de vlakte. Er worden twee nieuwe bruggen gebouwd. Kostprijs: 5 miljoen euro. • Het Agentschap voor Natuur en Bos zoekt vrijwilligers die zich willen inzetten voor het beheer van de rozentuin in het Colomapark in **Sint-Pieters-Leeuw**. • JH



Plantentuin bestaat 225 jaar

MEISE 'Dat vieren we het hele jaar door. Momenteel loopt de expo *Schatten op glas* waarin we de Brusselse periode van de plantentuin belichten. Weinig mensen weten dat de geschiedenis van de botanische tuin in onze hoofdstad begon. Hoe dat precies in elkaar zit, ontdek je aan de hand van prachtige glasnegatieven uit die periode', vertelt Manon Van Hoye van de Plantentuin Meise. 'Vanaf begin mei is er opnieuw de kunstroute *Natura Inspiratus* en in het weekend van 21 en 22 mei vieren we het *Feest van de Biodiversiteit* met natuurplezier voor groot en klein. We gaan op zoek naar kevers, wilde planten, vleermuizen, nachtvinders en nog veel meer. Er zijn workshops, lezingen, een artisanale marktje en gegidste wandelingen.' In september zal de nieuwe eilandtuin klaar zijn, te midden van de vijver aan het kasteel van Boechout. 'Dat wordt een nieuw pronkstuk', voorspelt Manon Van Hoye. 'Midden in de vijver komt een tuin met moerasplanten waar je door kan wandelen en van waaruit je een uniek zicht hebt op het kasteel.' • TD

www.plantentuinmeise.be

Noodkreet uit de politiezones

HALLE-VILVOORDE De noodkreet die de dertien korpschefs van Halle-Vilvoorde onlangs slaakten in een open brief aan het adres van minister van Binnenlandse Zaken Annelies Verlinden (CD&V), heeft zijn effect niet gemist. In de brief haalden de politiezones onder meer het personeelsgebrek aan en ijverden ze ook voor een betere verloning. Verlinden ging daarop in gesprek met de korpschefs en de burgemeesters van Halle-Vilvoorde. 'Minister Verlinden luisterde met veel aandacht naar onze verzuchtingen en vroeg ons om een aantal concrete voorstellen uit te werken', vertelt Erik Bassleer, korpschef van de politiezone Vilvoorde-Machelen. 'Er is onder meer gesproken over een randpremie die iets moet doen aan het concurrentieel nadeel dat we hebben ten aanzien van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met zijn tweetaligheidspremie. We beseffen natuurlijk wel dat zo iets politiek moeilijk ligt, maar we zijn blij dat de minister bereid is om dat te bekijken. Ook de inkorting van de procedure voor de selectie van nieuwe rekruten en de versterking van de politiezone van het PIVO in Asse ligt op tafel. Binnenkort gaan we naar de minister met onze concrete voorstellen. De burgemeesters hebben zich geëngageerd om samen met de korpschefs te kijken hoe we naar schaalvergroting van de politiezones kunnen gaan en wat dat kan opleveren.' • TD



Johan Madalijns

Ridder in de Orde van de Roerstok

Voor wie de interesse in bier verder gaat dan het volgende rondje op café, is bierkenner en bierpromotor Johan 'Wanne' Madalijns een bekend gezicht. De aanstaande Toer de Geuze in het Pajottenland is de perfecte aanleiding om het over zijn bierpassie te hebben. **TEKST** Michaël Bellon • **FOTO** Filip Claessens



Als vermaard en bebaard bierauteur, veelgevraagd bierproever, lid van de Hoge Raad voor Ambachtelijke Lambiekbieren (HORAL), en Ere-Ridder van de Roerstok der Brouwers van de Belgische brouwersfederatie, is Wanne Madalijns bekend in biermiddens. In de mate dat het velen misschien verwondert dat de Hallenaar daarnaast ook al vierendertig jaar bij een architectenbureau werkt. Begin jaren tachtig, in het middelbaar aan Sint-Lukas in Schaarbeek, kreeg Madalijns de smaak voor bier te pakken. 'De school was een aaneenschakeling van herenhuizen met honderd ingangen en uitgangen, en veel vrijheid om de cafés in de buurt te verkennen. Ook al zat er in de drankautomaat op school Wiel's pils (!), al snel kreeg ik interesse in speciale bieren. Voor Jeugdhuis 't Uilekot ging ik mee op zoek naar speciale 'Bieren van de maand', en ik was ook medeorganisator van bierkwissen in gemeenschapscentrum het Candelaershuys (nu Het Huys) in Ukkel. Zo legde ik al snel contacten met brouwers uit de streek. In 1999 hebben we dan bierproeversvereniging De Lambikstoempers opgericht. De Objectieve Bierproevers – nu bierconsumentenvereniging Zythos – had op verschillende plaatsen in Vlaanderen afdelingen, behalve in het Pajottenland waar de lambiekbrouwers en geuzestekers daar op aandrongen.' De Lambikstoempers bestaan nog altijd en waren de ambachtelijke bierhype lang voor. 'Nu zie

ik de jeugd terug geuze drinken, toen bestelde iedereen gewoon pils en Spéciale Belge, zoals Vieux-Temps en Ginder Ale.'

Verzamelstukken

Bij Luc Pauwels aan het CVO Elishout volgde Madalijns de opleiding Technicus Fermentatieprocessen bieren (lees: brouwer). In zijn vrije tijd schrijft hij artikels voor het biermagazine De Zytholoog en columns voor Bierpassie Magazine. Die jarenlange inspanningen als promotor van de Belgische bieren leverden hem met het Ere-Ridderschap in de Orde van de Roerstok de hoogste eer op, na een ceremonie op de prachtige site van de abdij van Orval. De bijhorende oorkonde is wellicht het kostbaarste stuk in de bierversameling die Madalijns ondertussen opbouwde. 'In mijn beginperiode verzamelde ik alle bierglazen, maar omdat de rekjes die mijn vader zaliger daarvoor had gemaakt snel vol raakten, heb ik me nadien beperkt tot lambieken geuzeglazen. Een klein deel daarvan staat in bezoekerscentrum De Lambiek in Alseberg.' Daarnaast heeft Madalijns veel bierreclames, een stuk of veertig lambiekstoempers waarmee vroeger de suiker in de lambiekgelaten werd verbrijzeld en omgeroerd, en een honderdtal verschillende flessen lambiekbieren, soms afkomstig van brouwerijen of stokerijen die al lang niet meer bestaan.

Bierhuis

Uit Beersel kwam begin maart het trieste nieuws van het overlijden van lambiekbrouwer en geuzesteker Armand Debelder van Brouwerij 3 Fontein. 'Ik heb Armand goed gekend. Je moest hem leren kennen, want hij had zijn karakter, maar het klikte tussen ons, of het nu over bierzaken of over privé-zaken ging. Hij heeft mijn passie om lambiekbieren te promoten aangewakkerd. Ik ben destijds met hem soms lezingen gaan geven voor twee man en een paardenkop.' Heuglijker nieuws is de heropening van het café Bierhuis Oud Beersel. Gert Christiaens die eerst brouwerij Oud Beersel deed herleven, heeft het in de oorspronkelijke glorie hersteld. 'Compleet met de wit-rode tegeltjes zoals ik ze mij herinner uit mijn vrolijke jaren.'

Madalijns is blij dat de Toer de Geuze opnieuw georganiseerd kan worden. Tijdens de tweedaagse kan je een bezoek brengen aan de elf lambiekbrouwerijen en geuzestekers van het Pajottenland die samen, ter gelegenheid van 25 jaar HORAL, een Megablend Oude Geuze in een mooie verjaardagsfles presenteren.

ZA • 30 APR • 11.00

ZO • 1 MEI • 10.00

Toer de Geuze

Verschillende locaties, www.horal.be en www.lambikstoempers.be

‘Brussel en de Rand geven mij inspiratie’

Vorig jaar won Wouter Dehairs uit Hoeilaart de Knack Hercule Poirotprijs voor de beste misdaadroman met *Nachtstad*, een detective die zich afspeelt in Brussel en de Rand. Je vindt het boek terug onder de noemer ‘thrillers’, al omschrijft Dehairs het zelf liever als ‘een spannend verhaal’.

TEKST Anne Peeters • FOTO Filip Claessens

Hoe word je een thrillerschrijver?
 ‘Dat heeft alles te maken met toeval en graag lezen. Ik vind mijn boeken in eerste instantie ook geen echte thrillers, voor mij zijn het spannende romans. Toen ik in 2017 debuteerde met *Lockdown* was ik een typische Germanist, opgeleid met oogkleppen op. Genres als fantasy, science-fiction of thrillers krijg je in die opleiding niet voorgeschoteld, terwijl er heel goede schrijvers tussen zitten. Toen ik *Lockdown* schreef, vond ik dat gewoon een spannende roman, maar mijn uitgever zei: *Nee, dat is een thriller*. Ik heb eens luidop gevloekt, heb in de Standaard Boekhandel zelfs eventjes eigenhandig mijn boeken tussen de romans gezet,... tot ik dacht: *Alé, kom we gaan dat genre eens beginnen lezen*. En besepte: ik heb wel wat gemist in mijn leven! Er zijn heel wat goede thrillerschrijvers, die ik jarenlang niet ontdekt heb omdat ik te veel in die Germaanse denkrichting bleef steken. Toen ik thrillers begon te lezen, merkte ik dat veel boeken uit dat genre zich in Amerikaanse grootsteden afspelen. Het landelijke genre, dat voorkomt uit de erfenis van Agatha Christie en Hercule Poirot, speelt zich vaker af in en rond een landhuis op het Engelse platteland. Die boeken lees ik niet zo graag; het hart van de samenleving klopt voor mij toch in de grootstad. En ik dacht: als ik Brussel neem, kan ik in mijn verhaal veel actuele thema’s kwijt. Een link leggen tussen realiteit en fictie vind ik altijd interessant.’

In 2017 debuteerde je met *Lockdown*. Een profetische titel.

‘Het boek gaat niet over corona, wel over de lockdown in Brussel na de aanslagen in 2016. Toen

is Brussel op slot gegaan: scholen dicht, metro dicht, militairen overal. Ik weet nog dat ik dacht: zo’n unieke situatie, gaat geen enkele schrijver hier iets mee doen? Een lockdown was toen uniek, nu zijn mensen dat kotsbeu. *Lockdown, the sequel* komt er dus niet. Het boek staat op zichzelf, de personages waren *opgebruikt* aan het einde van het boek, ik ben nooit van plan geweest een vervolg te schrijven.’

Toch schreef je drie spannende boeken met Brussel in de hoofdrol.

‘Ja, ik gebruik een thema tot het mij niet meer interesseert. Voorlopig biedt Brussel mij nog genoeg inspiratie. In mijn tweede en derde boek duikt privédetective Keller Brik op. Je kan dus spreken van een reeks. En ik ben bezig aan een nieuw boek met dezelfde personages. Dat lijkt misschien op een groot plan, maar dat is het niet. Ik heb nu een zekere moeite om het einde van het volgende boek uit te werken, ik kan geen twee of drie boeken vooruitkijken. In mijn derde boek *Nachtstad*, waarvoor ik de Hercule Poirot prijs heb gekregen, heb ik heel veel emotionele diepgang in mijn personages gestoken. Als je een reeks maakt, dan zijn er door je vroegere keuzes een aantal opties uitgesloten. Ik vind het boeiend om te zoeken hoe ik de emotionele diepgang in mijn personages kan schrijven zonder in herhaling te vallen. In de gewone literatuur stoppen verhalen vaak na één roman, maar dikwijls zijn de personages nog niet uitverteld. Er gebeurt meer in hun leven. Thrillers worden wel meer in reeksen geschreven. Dat is bijna realistischer, want in het gewone leven gebeuren ook meer dingen dan je in één boek kan proppen.’

Is Brussel een gedroomde omgeving voor misdaadverhalen?

‘Ik heb Brussel leren kennen toen ik er kwam studeren. Dat was nog de tijd van de kandidaturen in de Germaanse talen. Ik behoorde tot een van de laatste generaties aan een universiteit die nu zelfs niet meer bestaat: de Katholieke Universiteit Brussel (KUB) in Koekelberg. Een niet zo studentvriendelijke locatie, met veel politie en onveiligheid op straat. Achteraf bekeken was dat een godsgeschenk voor een misdaadauteur. De campus lag ook een behoorlijk eind van het centrum vandaan. Vanuit Koekelberg heb ik heel wat wandelingen ondernomen en zo heb ik de stad beter leren kennen. In mijn hoofd zit er een heel netwerk aan verbindingswegen die eigenlijk nog teruggaan naar mijn tijd als student. Brussel laat zich echter moeilijk kennen, ik doorgrond de stad nog steeds niet door en door. Dat is niet erg. De stad blijft inspireren, juist ook omdat ze voor een stuk onbekend blijft.’

‘Door de stad wandelen, is nog steeds mijn favoriete manier van research doen. Of van gedachten wisselen met Brusselse jongeren. Zo weet je wat er leeft.’

‘Waarom we naar de Rand zijn verhuisd een jaar of zes geleden? Er is een verschil tussen de schrijver en de gewone huisvader. Als schrijver lees ik graag grootstadromans, genre Michael Connelly, die Los Angeles als achtergrond gebruikt. Maar ik ben ook een familieman met drie kinderen. Mijn vrouw is Sloveense. Slovenië is een supergroen land en zij was dat grijze Brussel beu. Als er kinderen komen, wordt Brussel vaak te grijs, en dan zijn we in de Rand naar een woonst gaan zoeken. Drie kinderen later wonen we nu iets groener met iets meer plaats, in Hoeilaart, dicht bij het Zoniënwoud. Maar Brussel blijft toch de plek waar ik naar toe trek. Ik lees ook graag alles over Brussel. In kranten, tijdschriften, boeken. Ik scheur artikels uit en stop ze in een knipselmap in de hoop daar misschien ooit nog iets mee te doen. Ik heb er ondertussen minder tijd voor, maar door de stad wandelen, is nog steeds mijn favoriete manier van research doen. Ik werk

ook in Brussel, ik geef les in het Lutgardiscollege in Oudergem. Het is geen rozengeur en maneschijn in het onderwijs, maar ik geef graag les. Het is heerlijk om van gedachten te wisselen met Brusselse jongeren. Zo weet je wat er leeft in de stad.'

De schrijver in de hoofdstad, de familieman in de Rand. Hoe verhoudt de Rand zich tot de stad? Kan een toekomstig Keller Brik-boek zich afspelen in de Rand?

'Een boek dat zich volledig afspeelt in de Rand denk ik het niet. Sommige scènes uit *Nachtstad* spelen zich af in de Rand. Ik heb – geanonimiseerd – locaties in de Rand gebruikt. Ik ga ze bekijken, maar ik beschrijf ze niet letterlijk, ik camoufleer ze een beetje. Ik wil liever geen rechtszaak aan mijn broek. (lacht) Ik verwijs naar plekken en organisaties, maar ik geef ze een andere naam. Je hoeft geen Keller Brik-toerisme in de Rand te verwachten. In een misdaadverhaal gebeuren geen al te leuke dingen waarmee mensen niet graag geassocieerd willen worden.'

Heb je een haat-liefde verhouding met Brussel?

'De stad fascineert me al lang. Ik zat op het college in Zoutleeuw en we deden uitstappen naar Londen, Parijs,... Nooit naar Brussel. Ik vond dat vreemd. Brussel bestond toch? Die blinde vlek vond ik interessant. Waarom werd die genegeerd? Net daarom wou ik er gaan studeren. Brussel wordt vaak als *een verre stad* aangevoeld, nog verder dan Parijs of Barcelona. Brussel wordt ervaren als een grijze, afstandelijke stad. Mijn relatie met Brussel is dubbel: ik hou van *Bruxelles ma belle*, maar het zijn toch vooral de donkere kantjes die ik opzoek voor mijn boeken. De transmigranten, dat zijn mensen die officieel niet bestaan, terwijl ze er in realiteit wel zijn. Da's zo een typisch probleem van de grootstad. Of neem de aanslagen in Brussel. Terroristen kiezen voor de grootstad omdat ze daar het meeste slachtoffers kunnen maken. Ik voel me aangetrokken tot de kanten die verborgen blijven. Ik ga op zoek naar de krak, de barsten in het ideaalbeeld. Da's de stad die me inspireert. Als tegenwicht heb ik het Zoniënwoud vlakbij. Daar kan ik zuurstof tanken als ik vastzit bij het schrijven. Een wandeling of een whisky. *Write drunk and edit sober*, blijft nog altijd een goed advies.'



EN Novelist inspired by Brussels and the Rand

Wouter Dehaers from Hoeilaart won the Knack magazine's Hercule Poirot prize last year for the best thriller with *Nachtstad*, a detective story set in Brussels and the Rand. 'I got to know Brussels when I started studying there at the Catholic University of Brussels in Koekelberg. It used to be a quite student-unfriendly location, with police and insecurity on the streets. Looking back, I think it was a blessing in disguise for a crime writer. The campus was also quite a

distance away from the city centre. Starting from Koekelberg, I often set off on walks and got to know the city better. In my mind, there is an entire network of connecting roads that actually dates back to that period of my life. Brussels is difficult to get to know, though. I still have not managed to plumb the depths of the city. That's not a problem. The city is still a great source of inspiration, not least because it continues to be uncharted territory to some extent.'

Tussen Zenne en Woluwe

Deze keer gaan we op verkenning naar het meest verstedelijkte traject van de Groene Wandeling. Al vanaf het twee hectare grote Doolegtpark merk je dat hier zelfs de groene plekken niet zo veel soeps zijn, maar als je het wil zien, valt er natuurlijk altijd wat te beleven.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Filip Claessens

Zo vind je aan het kruispunt van de Doolegtsstraat en de Marnestraat nog een restant van wat eens een bekende bron was. Ze voedt de vijver in het park, maar de weg ernaartoe bevindt zich grotendeels ondergronds. La Source, de naam van de vlakbij gelegen school, is dus geen vergissing. Coördinatie Zenne (www.coördinatiezenne.be) is een organisatie die zich onder meer tot doel stelt om zoveel mogelijk verborgen bronnen van Brussel weer bovengronds te halen. Dit is er één van. Als je de Vliegpleinstraat, een verwijzing naar het voormalige vliegveld van Evere, verlaat voor de W. Van Leeuwenlaan kom je aan de Haachtsesteenweg. Daar waren we het spoor even bijster, maar het is de bedoeling dat je deze grote verkeersader simpelweg kruist om uit te komen in de Jan-Baptist Bauwensstraat.

Vanaf de rotonde aan de Jan-Baptist Desmethstraat is het nog even stappen, maar

wat zou je denken van een museumbezoek aan de Molen van Evere (www.moulindevere.be), in de Windmolenstraat 21? Je kan er tot eind augustus de interessante tentoonstelling *Food and the City. De stad voeden, vroeger en nu* meepikken. Ze geeft een boeiend beeld over deze steeds actuelere problematiek. Trek er minstens anderhalf uur voor uit.

Kerkhof om stil van te worden

Als je via de Provinciewandelwegen de lange Eenboomstraat afstapt, kom je aan de pronkerige hoofdingang van het veertig hectare grote kerkhof van Brussel. Ik kan het nooit laten om een kerkhof te bezoeken en hier krijg je waar voor je geld, want de kerkhoven van Evere en Schaarbeek komen er zomaar bovenop. Het zijn gevarieerde locaties om stil te staan bij de dood of bij oorlogen, zeker als je het militair kerkhof erbij neemt. Daar kan je veel monumenten en gedenktekens bekijken. Sommigen gaan zelfs terug tot de gesneuvelden in de Slag bij Waterloo. Of je houdt het bij de vele bekende figuren die hier begraven liggen zoals Adolphe Max, Paul Van den Boeynants, Adrien de Gerlache en vele anderen. In het uiterste noordoosten zit je trouwens al op het grondgebied van Sint-Stevens-Woluwe, deelgemeente van Zaventem. Je kan van de gelegenheid gebruik maken om even door steken naar het onvolprezen Woluweveld, maar dan ben je zo weer een paar uur extra onderweg. De wijdse panorama's zijn wel een ommetje dubbel en dik waard.

Landschapspark

We volgen verder de Groene Wandeling tot aan de Steenboklaan. Daar loont het de moeite om via de voorziene omweg langs de Korenbloemlaan kennis te maken met het Roodebeekpark en de Gulledele. In het Roodebeekpark vind je een heus arboretum met een twintigtal verschillende inheemse en exotische boomsoorten, dat slechts bij weinigen bekend is. Zelfs de vele wandelaars die er half maart passeerden, waren er zich niet van bewust. De kinderen waren geïnteresseerd in het insectenhotel en de nog aanwezige natuur-



Joris Hintjens begon zijn carrière als freelance journalist. 15 jaar lang maakte hij reportages voor zowat alle tijdschriften, kranten en tv-stations die Vlaanderen rijk is. Voor RandKrant schrijft hij afwisselend met Dirk Volckaerts, Fatima Ualgasi en Tom Serkeyn de column *mijngedacht*.

lijke vegetatie met enkele uitbundige lentebloeiërs. Het geheel oogt zo ongeveer als een betere variant van een Engels landschapspark.

De Gulledele in Sint-Lambrechts-Woluwe biedt een andere aanblik. Hier bevindt zich onder meer het vroegere gebouw van waaruit het Brussels milieubeheer jarenlang zijn uitvalsbasis had. Nu zit de BIM al enige tijd in de zogenaamde broodrooster op het terrein van Thurn & Taxis. Wat nog overblijft van de site nabij de Atticalaan is een grotendeels verkavelde zone, met de restanten van een natuurgebied waar het fijn wandelen is. Je zou het kunnen bekijken als een echte struinplek waar je naar believen de verharde en informele paadjes kan combineren tot een ontdekkingsmoment. Hoe lang de groene vlek nog gaat standhouden tegen de oprukkende

‘Ik kan het nooit laten om een kerkhof te bezoeken en hier krijg je waar voor je geld.’

mastodonten is zeer de vraag. De omwonenden zijn alleszins gewonnen voor het bewaren van hun geliefde ontmoetingsplek. Daar lieten ze tijdens mijn bezoek geen twijfel over bestaan.

Dit vierde traject van de Groene Wandeling eindigt aan de altijd drukke Woluwelaan, maar even tevoren maak je nog kennis met de historische hoeve Hof ten Berg, momenteel in gebruik als Montessorischool. Ze is gelegen in een groenzone, met onder meer de obligate volkstuint die veel groentekwekers van allerlei pluimage aantrekt. Half maart was er al een drukte om de eerste lentewerkzaamheden aan te vatten. Dat verliep in een gemoedelijke sfeer. De bodem was toen al redelijk droog en de schrik zat erin dat we een droog jaar zouden krijgen. Bij een lekkere pastis werden de mogelijke toekomstige zorgen echter vlot weggespoeld. De volgende keer trekken we verder op verkenning naar de vallei van de Woluwe.

Vreisje of mouw?

Er hangt een vreemde sfeer in de lucht van mijn stamcafé. De vertrouwde gezichten zijn niet te zien, zelfs niet nu de klanten geen masker meer dragen. ‘Oei, is er een Swifties-bijeenkomst waar ik niets van wist?’ In normale omstandigheden ben ik niet de eerste om een conversatie te beginnen met vreemden op café, maar mijn anders zo lege stamcafé zit vandaag stampvol met vrouwen van alle leeftijden en achtergronden. En in het bijzijn van een groep jonge dames wil ik wel even opscheppen met mijn kennis van het jongeren-vocabularium.

Mijn openingszin blijkt niet direct in goede aarde te vallen bij dit nieuwe publiek dat mijn stamkroeg heeft overgenomen, want het blijft iets te lang stil. ‘Het was wel eens tijd voor wat afwisseling van je oude witte mannenpraatjes, niet?’, beantwoordt een vrouw in wielerbroek mijn verwarde blik. Ze neemt nog een slok van haar geuze en wacht op antwoord. ‘Ik maakte maar een grapje’, ging ik snel in het defensief. ‘Al geef ik toe dat het niet mijn beste was. Ik weet wel: de mannen die hier normaal komen, mogen dan oud en wit zijn, het zijn zeker geen rolmodellen.’ Er klinkt gelach aan de toeg. ‘Oud, wit en rolmodel in één zelfde zin?’, knipoogt een jonge vrouw met een fisherman beanie.

Ze heeft een leeftijd waar moeielijk een cijfer op te plakken valt. ‘Bij mannen bestaan er drie categorieën...’ De vrouw begint mij ongevraagd en belerend aan te spreken: ‘Jongetje, jongen en man. Een vrouw moet rechtstreeks van meisje naar vrouw. Tenzij je meid of jongedame meerekent, maar wie doet dat nu? Boomers, die doen dat.’

‘Misschien moeten we een nieuw woord verzinnen: vreisje. Of mouw?’, gniffelt de

beaniedraagster. Nu ik erover nadenk, heeft ze wel wat weg van de socioloog-beanieman die hier op minder drukke dagen zijn tijd verslijt. Ze zou zijn zus kunnen zijn. ‘Ik ben niet zusje-van, lieve schat. Ik ben mijn eigen persoon.’

‘Je zal moeten werken aan het publiek van je column-stamcafé’, komt een derde vrouw met een grote, ronde bos krullen terug op het gespreksonderwerp. ‘Wat moeten jonge vrouwen denken wanneer ze lezen dat de enige vrouw in dit café de licht dementerende waardin is? *No offence Jeannine.*’

‘Dat het fictie is en ze mijn cursiefjes niet te serieus moeten nemen?’

‘Ah, maar is fictie niet altijd politiek?’ Daar moet ik even over nadenken.

Er klinkt instemmend geknip door de kroeg. Wanneer ik vragend naar beanievrouw kijk, antwoordt die met: ‘Vandaag nemen wij het hier over, en morgen de hele wereld! En jij mag toekijken. Niemand houdt ons nog tegen.’ Samenweerderig zetten de Swifties zich wat dicht bij elkaar en ik luister mee, vanop een afstand, naar *The Man* van Taylor Swift, dat door de boxen dreunt:

They'd say I hustled. Put in the work.

They wouldn't shake their heads and question how much of this I deserve.

What I was wearing. If I was rude.

Could all be separated from my good ideas and power moves.

I'm so sick of running as fast as I can.

Wondering if I'd get there quicker IF I WAS

A MAN!

Vandaag is het mijn dag niet precies. Deze oude, witte man besluit een ander keertje terug te komen naar zijn stamcafé.

TEKST Joris Hintjens • FOTO Filip Claessens

Het culturele bewustzijn van de Rand

Smaragd of beton?

Vanaf de jaren 1960 kreeg het culturele leven in de Rand haar huidige vorm. Met cultuurcentra, bibliotheken en zelfs met reuzen werken de Vlamingen er al meer dan een halve eeuw aan hun eigenheid, los van Brussel. Intussen haalde de superdiverse stad de Rand opnieuw in. Tijd voor een nieuw hoofdstuk in het culturele verhaal.

TEKST Koen Demarsin • FOTO Filip Claessens

Gordel van smaragd

Renaat Van Elslande en Frans Van Mechelen. Bij wie in de jaren '60 het culturele leven in de Rand mee vorm gaf, zinderen hun namen nog na. Deze eerste Vlaamse cultuurministers gaven een flinke duw aan de cultuurwerking in Vlaanderen. Uit de portefeuille die Van Elslande ter beschikking kreeg, maakte hij de nodige middelen vrij om een fijnmazig web van moderne cultuurcentra uit te bouwen. Ze vormen de basis van ons cultuurlandschap zoals het er vandaag uitziet. Ze hadden ook oog voor de gevoeligheden van de Nederlandstalige inwoners in de Rand rond Brussel die vreesden dat hun leefwijze en hun taal steeds meer in de verdrukking dreigden te raken door de snelle groei van de hoofdstad. Cultuur kon helpen om de verfransing van de streek een halt toe te roepen. De nieuwe cultuurhuizen speelden daarbij een hoofdrol.

Minister Van Mechelen bedacht voor de nieuwe culturele Rand rond Brussel ook een naam: de *Gordel van Smaragd*. Een beeldspraak die kon tellen, maar nieuw was de vergelijking niet. De minister was wellicht een literatuurlijver en haalde zijn inspiratie elders. Bij Pol De Mont bijvoorbeeld, de Vlaams bewuste schrijver uit Wambeek, die zijn liefde voor zijn geboortestreek niet onder stoelen of banken stak. In 1929 schreef hij in *Aan mijn Pajottenland*: 'Ik weet geen

streek, die het bij u kan halen in veie vruchtbaarheid en schoonheidsglans. Uw groene heuvels en nog groener dalen omringen Brussel met smaragden krans.'

Smaragd. Daar was hij dan. De Mont haalde op zijn beurt zijn verbeelding bij andere grootmeesters, bijvoorbeeld bij Multatuli, een veelgelezen Nederlandse schrijver aan het eind van de 19e eeuw. In 1859 schreef hij in een recordtempo zijn Max Havelaar bij elkaar, in Brussel nota bene, niet ver van de Sint-Goedelekathedraal. In dit bekende werk bekroonde hij de Indonesische archipel als eerste met de eretitel: 't prachtige rijk van Insulinde, dat zich daar slingert om de evenaar, als een gordel van smaragd'. De Rand zocht haar eigenheid in de wereld, al liep de omweg langs Brussel.

De Pajotse eigenheid

Het was niet voor het eerst dat een stem voor een bewuste identiteit uit het Pajottenland kwam. Toen Multatuli in 1857 op de vlucht voor zijn schuldeisers met lege zakken in Brussel aankwam, bestond het Pajottenland nog maar net. Althans in naam. Frans-Joseph De Gronckel, een Lennikse advocaat en goede vriend van De Monts vader, vermeldde de naam voor het eerst in een krantenfeuilleton in 1845. Zijn stukken waren een warme liefdesverklaring aan de streek en een aanklacht tegen de verstedelijking van het

platteland. De Gronckel bezorgde de glooiende streek tussen de Dender en de Zenne niet alleen een naam, maar ook een eigenheid en een zelfbewustzijn. Vanaf dan bestond het, ervoor was het een tussengebied zonder noemenswaardige stad. Mede daardoor was het Pajottenland vanouds sterk op Brussel aangewezen, meer dan bijvoorbeeld de streek ten oosten van Brussel waar de invloed van Leuven snel voelbaar is. Ook toen het Pajottenland een eigenheid kreeg, bleef de gewrongen houding met Brussel bestaan: het zette zich ertegen af, maar ze bleef ervan afhankelijk voor haar welvaart. De blijvende spanning verklaart mee het streekbewustzijn dat er vandaag nog sterk leeft.

Gordel van steen

Een ring van culturele edelsteen aan de Vlaamse kroon. De beeldspraak spreekt voor het groeiende zelfbewustzijn van de mondiger wordende Vlamingen die hun lot in eigen handen namen. Dat was ooit anders. Pas in 1919 werd het algemeen stemrecht ingevoerd, alleen voor mannen. Vanaf dan hadden niet alleen kapitaalcrachtige en overwegend Franstaligen een volwaardige

De Gordel van Smaragd met kleine en grotere cultuurcentra werd uitgevoerd in beton, de edelsteen van de moderne tijd.

kiesstem, maar ook de armere Belgen, in Vlaanderen waren zij Nederlandstalig. Opeenvolgende taalwetten uit 1921 en 1932 gaven hun stem nog meer gewicht. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg deze gemeenschap van Nederlandstaligen steeds vastere vorm. Ze kreeg een naam – de Vlaamse Gemeenschap – waardoor ze bestond en ze verwierf een eigen plek – het Vlaams Gewest – waardoor ze een afgebakend grondgebied had. Ten slotte kreeg ze eigen bevoegdheden met bijhorend budget, zoals voor cultuur, waardoor ze een eigen koers kon uitzetten. De nieuwe culturele bevoegdheden hielpen de Nederlandstaligen dan ook om hun eigen identiteit verder vorm te geven.

De Gordel van Smaragd werd uitgevoerd in beton, de edelsteen van de moderne tijd. Vanaf de jaren '70 zagen nieuwe kleine en grote cultuurcentra en bibliotheken het levenslicht. Zij hielpen om het wereldbeeld van de randbewoners mee te ontwikkelen. De opening van de cultuurcentra Westrand in Dilbeek en Strombeek in Strombeek-Bever in 1973 waren grote mijlpalen. Ze droegen het nieuwbakken cultuurbeleid in de wijde omtrek uit. Als het over Westrand gaat, voegen ingewijden er niet zelden aan toe dat voor de bouw van start ging, beslist werd om de bouwplannen om te draaien, zodat het gebouw met open ramen naar het Pajottenland kwam te liggen en met de rug naar Brussel in plaats van omgekeerd. Een anekdote die spijkers met koppen slaat. De nieuwe cultuurcentra waren niet alleen een thuis voor de buurtbewoners, het waren de culturele opvolgers van de oude burchten rond de stad, dit keer niet bedoeld om het Brabantse Brussel te beschermen tegen het Graafschap Vlaanderen, maar wel om het nieuwe Vlaanderen te behoeden voor de dreiging die van haar intussen gevaarlijk geworden hoofdstad uitging. Langs de overdekte 'straat' die de verschillende ruimtes van het cultuurcentrum in Dilbeek met elkaar verbindt, zijn in beton een woonkamer met een haard, een vijver en een speelhoek uitgewerkt: een warm nest 'waar Vlamingen thuis zijn', zo valt nog te lezen boven de toegang van het gebouw en op borden langs de invalswegen van de gemeente. De symboliek zit overal. De vrees voor een Franstalige culturele overrompeling viel niet uit de lucht. Het Vlaamse taalgebied dat sinds 1921 vaste vorm had gekregen, bleef in de Rand inboeten. In 1947 reikte het tweetalige gebied al tot de aangrenzende gemeenten Sint-Agatha-Berchem en Ganshoren. Het was dus alle hens aan dek. De taalgrens, die in 1963 werd vastgelegd, kwam voor de Dilbekenaren net op tijd. De bouw van CC Westrand en CC Strombeek was een statement van formaat, maar een beschermende burcht oogt niet meteen als een warme thuis voor wie nieuw is. Hun dubbele doel – verwelkomen en beschermen – plaatste de cultuurcentra voor een moeilijke paradox.

Eigenheid

Het culturele ontwakken van de Rand was ook



CC Westrand (Dilbeek)

zichtbaar op straat. Plaatselijke verenigingen maakten nieuwe reuzen die hun plaatselijke identiteit lieten zien. Lambiekbrouwer Jef Pajot werd in 1983 in Dilbeek geboren. Hij trouwde met snijbloemenkweekster Rinneke. Het bakkerskoppel Sjoenke en Wanjke zagen in bakkersdorp Linkebeek het levenslicht. Bezembinder Tist en taartenbakster Triene uit Sint-Genesius-Rode en Mietje Muscat uit Overijse zijn erbij sinds 1954. In één beeld maakten de grote helden duidelijk waar het in de buurt om ging: samenhang, herkenbaarheid en traditie. De hergeboorte van de reuzentraditie was geen uniek fenomeen van de Rand, en de reden hiervoor had veeleer met een ander soort staatshervorming te maken. Vanaf het einde van de Tweede Wereldoorlog tot 1986 kwamen er in heel Vlaanderen wel duizend reuzen bij, met een piek in de jaren '70. Door de grote gemeentefusie van 1977 smolten kleinere gemeenten samen tot de grotere fusiegemeenten die we vandaag kennen. De nieuwe reuzen boden

in deze tijd aan vele dorpen een houvast en een bevestiging van hun eigenheid, zeker in de Rand. De reuzen waakten over de eigenheid van de streek, net als die andere held van het Pajottenland: de goedlachse boerenrebel Pieter Bruegel. Al sinds de jaren '30 suggereerde vooraanstaande kunsthistorici dat Bruegel niet alleen zijn inspiratie haalde in het Pajottenland, maar ook dat hij bouwwerken als de Sint-Annakapel in Sint-Anna-Pede of de watermolen in Sint-Gertrudis-Pede op zijn doeken vereeuwigde. In de jaren daarop werd de Brabantse schilder stilaan een echte Pajot: een herkenbare kunstenaar die goed aansloot bij de noden van de tijd en bij een bewust volk dat klaar was om weerstand te bieden tegen de verfransing zoals Wannes Vande Velde het bezong in zijn strijdlid *Pieter Breughel in Brussel*.

Flou artistieke

Ze staan er allemaal nog, de cultuurburchten rond de stad, alleen is de vraag wat ze nog verdedigen. ►

► 2022 ligt ontegensprekelijk in een ander tijdperk dan 1973. Staatshervorming na staatshervorming gingen steeds meer bevoegdheden over naar het Vlaams Gewest en de Vlaamse Gemeenschap. De nieuwe provincie Vlaams-Brabant kreeg in 1995 de slagkracht om een eigen cultureel, toeristisch en taalbeleid op te zetten voor de Rand, iets wat in de tot dan toe unitaire provincie Brabant moeilijk voorstelbaar was. Intussen is ook de splitsing van BHV een feit. Daarmee zijn niet alleen heel wat dammen opgeworpen tegen een mogelijke *verbrusseling* van de streek, maar zijn meteen heel wat banden doorgeknipt. Vlaanderen en de gemeenten in de Rand gingen hun eigen weg, Franstaligen zagen steeds meer stadsrand aan hun invloed ontglippen.

De Rand is intussen een thuis voor inwoners uit de hele wereld. Op een uniforme manier over de Rand spreken, is onbegonnen werk. Het residentiële zuidoosten rond Overijse en Tervuren steekt scherp af tegen de bedrijvige gemeenten als Vilvoorde en Machelen. Als er nog een beschrijving van de hele streek rond Brussel te maken valt, dan dekt de term *superdivers*

wellicht het best de lading. Met de toename van deze superdiversiteit verdwijnt de scherpe tegenstelling tussen de Vlaamse en Franstalige cultuur naar de achtergrond. De culturele grenzen werden steeds onduidelijker en een streekidentiteit voor de jongere generaties niet meer vanzelfsprekend. Bruegel is niet langer een gidsfiguur en de weg voor nieuwe inwoners leidt niet automatisch langs het cultuurcentrum.

Ook het sociale weefsel onderging een gedaanteverandering. De traditionele dorpsgemeenschappen die enkele tientallen jaren geleden nog geordend waren volgens politieke zuilen met aparte fanfares, toneel- en andere verenigingen verdwenen. In de plaats trad een rijk en vrijblijvender activiteiten aanbod gericht op de noden van individuen in plaats van verzulde groepen. Het aanbod dat de cultuurcentra ontwikkelden, droeg hier in sterke mate toe bij. Bovendien zagen de traditionele verenigingen hun ledenaantallen flink dalen. De sociale en culturele activiteiten vinden intussen overal plaats, spontaner en onder verschillende vormen: in straten, wijken, moestuinen en oude panden,

georganiseerd en bedacht door bewoners, collectieven of tijdelijke verenigingen.

Opgeblonken

Het initiatief ligt nu op straat en bij iedereen, niet alleen meer bij het cultuurcentrum, de vereniging of de gemeente. Het speelveld is onoverzichtelijker geworden. In RandKrant van april 2022 hebben Wim Van Parijs (CC Westrand) en Caroline Van Camp (CC Het Bolwerk Vilvoorde) het over deze omslag en hoe uitdagend die soms is. Als grote cultuurcentra moeten ze cultuur een plaats geven binnen de gemeente, maar vaak hebben ze ook een regionale functie te vervullen. Daarnaast blijft het bereiken van nieuwkomers niet evident, ondanks de vele inspanningen in wijken en buurten. In het licht van deze uitdagingen kan een groot gebouw van steen dan bij momenten behoorlijk zwaar wegen. Het werd er allemaal niet eenvoudiger op, maar voor wie de schoonheid wil zien, toont de culturele Rand zich in al haar facetten en vervelt de Gordel van Beton pas nu tot een Gordel van Smaragd. De oude metafoor is aan herziening toe.

CC Strombeek (Grimbergen)





‘Ons vak is een prachtige **metafoor voor het leven**’

Voor het eerst staan Bruno Vanden Broecke en Tom Van Dyck samen op de planken. Ze bedachten, schreven en spelen *Zwijg!* met zijn tweeën. Meesters van de tragikomedie, worden ze genoemd. En terecht. Maar de ontroering is minstens even nabij.

TEKST Ines Minten • FOTO Karolina Maruszak

Vanden Broecke en Van Dyck delen in *Zwijg!* niet alleen het podium, ze zitten ook letterlijk in dezelfde broek. Ze spelen Jean en Luc, een siamese tweeling in een enorme elektrische rolstoel. Het beeld is komisch, hun woorden vaak evenzeer. De makers zoeken heel de voorstelling naar het subtiele evenwicht tussen luchtig en ontroerend, komisch en tragisch. ‘Het is een grote misvatting dat ernstig, hermetisch theater het van het is en komedies alleen maar dienen om eens goed te lachen. Er bestaat een groot en genuanceerd tussenvlak waarop ik mij het liefst beweeg. Zowel Tom als ik zien het graag zo breed mogelijk’, vertelt Vanden Broecke. ‘We hebben de voorstelling vanaf nul samen gemaakt. Het is een fijn, rimpelloos parcours geweest, gevolgd door een zalige tournee voor volle zalen.’

Als een magneet

Er sudderde al langer een stuk. Beide acteurs kennen elkaar al jaren. Ze werkten samen voor de fictiereeks *Het eiland* en sindsdien kruisten hun paden geregeld. ‘Ik vind Tom een ongelooflijke straffe maker en een heel goede acteur. Er is wederzijdse appreciatie. Dat zorgt ervoor dat je elkaar opzoekt, als twee delen van een magneet.’ En dan opeens doet de gelegenheid zich voor, en komt het stuk er echt. ‘We zijn met een aantal wandelsessies begonnen, waarin Tom al snel een voorzet gaf.’

Van Dyck wilde graag iets maken over zorgdragen voor elkaar. ‘Zorg voor de ander, empathie, bekommernis. Hoe vertaal je zo’n algemeen thema in een stuk?’ De wandelingen brachten de makers op het pad van een familieband. Vrienden kies je zelf, familieleden niet. Die complexiteit komt in geen enkele relatie zozeer tot uiting als in die van een siamese tweeling. ‘De broers zijn bijzonder afhankelijk van elkaar. Hebben ze een conflict, dan kunnen ze daar onmogelijk voor weglopen. Dat vonden we een sterk, theateraal beeld, waarop we het verhaal en de personages hebben geënt: wie zijn ze en wat komen ze in de schouwburg doen?’

Prikjes

De broers hebben een prangende vraag voor het publiek. Tijdens het formuleren van hun vraag komen hun persoonlijkheden op heerlijk humoristische wijze uit de verf. Ondanks hun letterlijke verwevenheid zijn ze erg verschillend. Dat zorgt al eens voor kleine irritaties en veel kunnen verdragen. Het zorgt evenzeer voor een vinnig pingpongspel van woorden.

‘Als uwe wereld klein is, moet ge hem groter maken met kennis’, zegt Jean. ‘Of kennis maken met anderen’, repliceert zijn broer. Tussen de lichtvoetige grappen door, schemeren pijnlijke anekdotes die hun leven hebben getekend. Onbegrip

van de buitenwereld, het eeuwige statuut van buitenstaander, maar ook falende infrastructuur, een maatschappij die haar zwakste mensen in de steek laat. Het komt allemaal aan bod, in kleine prikjes, maar niet mis te verstaan.

De stiltes in de zaal krijgen een voelbaar ontroerde geladenheid wanneer duidelijk wordt hoeveel de broers voor elkaar over hebben. Heel de voorstelling zitten de acteurs op één plek in hun rolstoel. Luc (Tom Van Dyck) groot, gezet en jolig. Jean (Bruno Vanden Broecke) klein en fragiel tegen zijn broer aan gedrukt. En dan een moment van oeverloze broederliefde. Het is van een pakkende schoonheid.

Theater, het leven

Erg comfortabel zit de stoel niet, geeft Vanden Broecke toe. Maar daar gaat het helemaal niet om. Niets wat een beetje stretchen niet kan verhelpen. Om de illusie draait het, om de verbeelding van de toeschouwer die meegaat in het verhaal, nieuwsgierig is en blijft luisteren tot het laatste woord. ‘Soms komen we weer in de kleedkamer en staan we zelf verstomd. De tekst en al wat er is gebeurd vanavond bestond enkele maanden terug nog niet. Plots bestaat het, is het er. En even snel is het weer weg. We kleden ons om, pakken alles in, het podium is weer leeg. Eigenlijk is ons vak een prachtige metafoor voor het leven. Het leven is ook zo’n aaneenschakeling van ongrijpbare momenten. Hoe ouder ik word, hoe specialer ik dat vind.’

ZA • 21 MEI • 20.00

Zwijg!

Bruno Vanden Broecke & Tom Van Dyck
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

Tekort aan plaats blijft hoog



Nele Havermans

DE Platzmangel weiter hoch

Der Mangel an Unterrichtsplätzen ist in unserem Gebiet nach wie vor hoch. Dies geht aus dem dritten Kapazitätsmonitor hervor, in dem Prognosen für die kommenden Jahre erstellt werden. Im Grundschulbereich der Stadt Vilvoorde beispielsweise wird bis 2027-2028 ein absoluter Mangel von 868 Plätzen zu verzeichnen sein, was fast doppelt so viele sind wie noch vor drei Jahren. In Dilbeek wird ein Mangel von 688 Plätzen prognostiziert, etwa 300 weniger als 2018, und in der Stadt

Halle 594, also fast 200 Plätze mehr. Für Halle-Vilvoorde insgesamt wird der Mangel auf 4.058 Plätze ansteigen. Der flämische Bildungsminister Ben Weyts (N-VA) ist sich des Problems bewusst und hat auf der Grundlage des Kapazitätsmonitors neue Mittel für den Grundschulunterricht bereitgestellt, um zusätzliche Plätze zu schaffen. Trotz der Investitionen der vergangenen und kommenden Jahre weisen die Prognosen auch im Sekundarschulbereich erhebliche Defizite auf.

Het tekort aan plaats in het onderwijs in de Vlaamse Rand, en bij uitbreiding Halle-Vilvoorde, is nog nooit zo hoog geweest. Tegen het schooljaar 2027-2028 zullen er in het basisonderwijs 4.058 plaatsen tekort zijn. Tezelfdertijd stijgt ook de vraag naar extra plaatsen in het secundair onderwijs.

TEKST Liesbeth Bernolet • FOTO Filip Claessens

Dat blijkt uit de derde capaciteitsmonitor die onderzoekers Nele Havermans, Terhi Kangas en Johan Surkyn (HIVA KULeuven), samen met onderzoekers van de VUB, uitvoerden in opdracht van de Vlaamse overheid. 'Er wacht de Vlaamse Regering een moeilijke taak om voldoende plaatsen bij te creëren', aldus Havermans. Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts (N-VA): 'Voor wie in de Rand woont, is dit geen nieuws. Dankzij de nieuwe capaciteitsmonitor krijgen we een beter beeld van de situatie en kunnen we ons voorbereiden op wat komt.'

De capaciteitsmonitor maakt sinds 2015 om de drie jaar een prognose van de toekomstige behoeften aan plaats in het Vlaams basis- en secundair onderwijs door verschillende factoren in kaart te brengen, zoals demografische evoluties, pendelbewegingen van leerlingen en de doorstroom en uitstroom in het onderwijs. Ook wordt becijferd welke school hoeveel stoelen telt. Reeds aangekondigde capaciteitsuitbreidingen tegen 2027-2028 worden daarbij in rekening gebracht. 'Er is altijd een foutenmarge, maar uit de vorige twee monitors blijkt dat onze onderzoeksmethode accurate resultaten oplevert', zegt Havermans.

Globaal gezien wordt er in heel Vlaanderen tegen 2027-2028 een daling van de vraag naar basisonderwijs verwacht. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in de provincie Vlaams-Brabant gaat het eerder om een stagnering of zelfs een stijging, met capaciteitstekorten tot gevolg. 'Ondanks alle geleverde inspanningen van de voorbije jaren om plaatsen bij te creëren, kunnen er hier toch nog altijd tekorten worden genoteerd.' Sinds 2010 investeerde Vlaanderen al meer dan 70 miljoen euro in de onderwijszones Dilbeek, Halle en Vilvoorde, goed voor 5.000 extra plaatsen in het basisonderwijs en 3.700 plaatsen in secundaire scholen.

Basisonderwijs

In de top 15 van Vlaamse gemeenten die volgens de nieuwe capaciteitsmonitor kampen met een tekort aan plaats in het basisonderwijs staan vier erkende centrumsteden en negen gemeenten uit Halle-Vilvoorde. Drie van die gemeenten staan in de top 5. Zo wordt er in de stad Vilvoorde tegen 2027-2028 een absoluut tekort van 868 plaatsen genoteerd, wat bijna een verdubbeling is in vergelijking met drie jaar geleden. In Dilbeek zullen er volgens de prognoses 688 plaatsen te kort zijn, zo'n 300 minder dan in 2018 en in de stad Halle 594, of bijna 200 plaatsen meer. Op die manier lopen de tekorten in heel Halle-Vilvoorde op tot 4.058 plaatsen. Dat is ook duidelijk te zien in de top 5 van onderwijszones waarvan voorspeld wordt dat ze te weinig plaats zullen hebben tegen 2027-2028. De zone Dilbeek (die 10 gemeenten omvat) staat op de eerste plaats met 1.537 verwachte tekorten, de zones Vilvoorde (12 gemeenten) en Halle (10 gemeenten) volgen met respectievelijk 1.348 en 926 plaatsen tekort.

Vlaams minister van Onderwijs Ben Weyts is zich bewust van het probleem en injecteerde het basisonderwijs op basis van de capaciteits-

Van de top vijf van gemeenten met een tekort aan plaats in de scholen komen er drie uit Halle-Vilvoorde.

monitor met nieuwe middelen om plaatsen bij te creëren. Zo krijgt Vilvoorde de komende twee jaar subsidies om 215 extra plaatsen te voorzien, Dilbeek voor 170 plaatsen en Halle voor 150 plaatsen. Maar dat is lang niet voldoende. 'Net daarom trokken we deze regeerperiode de totale capaciteitsmiddelen met de helft op van 50 miljoen euro per jaar naar 75 miljoen euro per jaar', licht Weyts toe. 'Bovendien bereiden we nu al de verdeling voor van de volgende enveloppe van 225 miljoen euro die gekoppeld is aan de nieuwe capaciteitsbarometer van 2024. De budgetten hiervoor zijn al tot op de laatste euro voorzien in de meerjarenbegroting.'

Er zijn meerdere verklaringen voor de tekorten in de Vlaamse Rand. Enerzijds is er de sterke demografische groei. In de Vlaamse Rand groeide de bevolking de voorbije tien jaar met bijna 10%, terwijl het Vlaamse gemiddelde op 5,5% ligt. Ook zijn er de capaciteitstekorten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. 'We weten dat er vorig jaar 855 leerlingen geweigerd zijn in het Neder-

landstalig kleuteronderwijs in Brussel. Wat we niet weten, is waar die leerlingen zijn terechtgekomen. Al kunnen we vermoeden dat een aantal onder hen naar de Vlaamse Rand is uitgeweken', licht Havermans toe.

Secundair onderwijs

Ondanks de investeringen van de voorbije jaren tonen de prognoses ook tekorten aan in het secundair onderwijs. 'Ik schrok van de situatie in de Vlaamse Rand', zegt Havermans. 'Zowel in Vlaams-Brabant als in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest blijven de leerlingenaantallen tot 2030 met zo'n 10% toenemen. Terwijl er in heel Vlaanderen een toename van de vraag wordt verwacht tot 2025-2026, maar de leerlingenaantallen daarna wel afnemen.' Daardoor kijkt de onderwijszone Dilbeek tegen 2027-2028 aan tegen een van de grootste Vlaamse tekorten in het secundair onderwijs. Op lokaal niveau zal de stad Halle tegen dan 1.419 schoolbanken te weinig tellen, Vilvoorde 1.323. 'Het is dan ook niet toevallig dat de Vlaamse Rand één van de weinige regio's is die zowel voor het basis- als voor het secundair onderwijs kan rekenen op extra capaciteitsmiddelen', aldus Weyts.

De minister investeert de komende twee jaar in 690 extra plaatsen in het secundair onderwijs in de onderwijszone Dilbeek, 575 in de zone Halle en 540 in de zone Vilvoorde. Havermans wijst op bijkomende uitdagingen voor de Vlaamse overheid. 'Investeren in secundair onderwijs is een pak moeilijker gezien de specifieke richtingen en opleidingen. In deze barometer zien we dat dik één vijfde van de verwachte tekorten zich in het technisch onderwijs situeert. Bovendien zien we veel grotere pendelbewegingen bij leerlingen uit het secundair onderwijs. Vooral in een verstedelijkte regio steken zij vaak gemeente- of zelfs gewestgrenzen over om school te lopen. Tel daar de verwachte tekorten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 2.139 plaatsen bij en je beseft dat dit een ware evenwichtsoefening is.'

'Naast de nieuwe middelen voor de capaciteit geven we ook huursubsidies aan scholen en investeren we via ons programma Scholen van Vlaanderen in gloednieuwe gebouwen', zegt Weyts. De minister maakt zich sterk dat de bouw van scholen niet altijd lang hoeft te duren. 'Een school met bijvoorbeeld een leegstaand kloostergebouw kan dat relatief snel inrichten als extra klaslokalen. We hebben ook een rapportering op poten gezet waarmee we de uitvoering van projecten sneller kunnen opvolgen. Maar dat de uitdaging groot is, is duidelijk.'



Radiogolven

SINT-PIETERS-LEEUV Sinds 1994 domineert de 300 meter hoge zendmast het omliggende landschap. Daarmee is hij de hoogste betonnen constructie van België, even hoog als de Eiffeltoren. Van ver lijkt hij een rijzige spits. In werkelijkheid is hij met een fundering van 15 meter diep, een grond diameter van 27 meter en banen van dikke betonplaten een enorm zware, massieve constructie. Naar de top toe versmalt de toren tot een diameter van slechts 116 centimeter. Ook de betonplaten worden smaller met de hoogte. De lift in de centrale schacht voert je naar de platforms op 117 meter en 193 meter hoogte. Hier, en op hoger gelegen platforms, staan schotels en antennes geïnstalleerd die de radio- en tv-signalen uitzenden. Het zicht binnenin de toren op een tussenstop van 25 meter hoogte is ronduit spectaculair en futuristisch. Bovenop de 280 meter hoge betonconstructie is een stalen buis gemonteerd met daarop een buis van composiet, een soort plastic dat de golven van de antennes binnenin doorlaat. Sinds 2009 is de toren eigendom van het broadcasting-bedrijf Norkring. In het onderste gedeelte bevinden zich de kantoren, de controlekamer en het zendgebouw. Hier zetten zenders het audio- of videosignaal van radio- en tv-zenders om in digitale golven. Die gaan door lange buizen 300 meter de hoogte en vervolgens het luchtruim in. De juiste ontvangersapparatuur zet deze digitale golven opnieuw om in beeld en geluid. Anders dan bij FM radio die slechts één programma per frequentie kan uitzenden, kunnen nu een 12-tal services op één frequentie gebundeld worden. Digital Audio Broadcasting (DAB+) is bijgevolg heel wat compacter en energiezuiniger dan de analoge variant FM.

TEKST EN FOTO Tine De Wilde



Bewegen op de golven van Tai Chi Chuan

In de gemeentelijke feestzaal hartje Brussegem beoefent een groep oudere dames al vele jaren Tai Chi Chuan. Het houdt hen soepel, jeugdig en gezond.

TEKST Gerard Hautekeur • FOTO Filip Claessens

Lesgever Marc Heyvaert is een spraakwater- val. Tijdens het interview vloeien zijn argu- menten voor Tai Chi Chuan in elkaar over. Het is een hobby die hem nauw aan het hart ligt en die hij al 35 jaar beoefent. Sinds 1988 geeft hij zelf les. Geregeld trok hij naar China om zich in de oude Chinese krijgskunst te verdiepen. 'Tai Chi verwijst naar de grote uitersten, de tegen- stelling tussen yin en yang, en Chuan betekent boksen. Letterlijk vertaald is dit boksen volgens de methode van de grote uitersten.'

Natuurlijk ritme

Heyvaert demonstreert zijn uitleg. Hij zet zich in de positie van de krijger, zijn armen gaan langzaam

heen en weer, van voor naar achter, van boven naar onder, ze openen en sluiten, ze zweven van het ene uiterste naar het andere. 'Let op de cyclische bewe- gingen die ik graag vergelijk met een golfbeweging die het energetische werk in het lichaam activeert. Als mens moet je bewegen opdat je lichaam opti- maal zou kunnen functioneren. De bewegingen gaan harmonieus samen met het in- en uitademen. Naast Tai Chi Chuan geef ik ook Chi Kung. Dit staat voor werken met de adem of de energie. Weet je, het Chinese woord Chi betekent zowel adem als energie. Om energie op te wekken, moet je ervoor zorgen dat het bewegen synchroon verloopt met de hartslag en het ademen. Zo creëer je rust in je lichaam die een weldoend effect op je geestelijk en lichamelijk welzijn heeft. Het verschil met de klas- sieke sporten is dat je bij Tai Chi Chuan beweegt volgens het natuurlijke ritme. In tegenstelling tot basketbal of volleybal bijvoorbeeld heeft het een heel lage impact op het lichaam. Je loopt zelden of nooit blessures op.'

'Tijdens Tai Chi Chuan maak je niet alleen bewegingen, maar stretch je op een zachte manier de pezen. Dat bevordert de elasticiteit van het lichaam. Hierdoor blijf je soepel en behoud je een soort jeugdigheid. Als je dit regelmatig beoefent, neemt het de stress weg

waardoor je rust en kalmte ervaart. Het specifieke aan Tai Chi Chuan is dat het zijn oorsprong vindt in de Chinese krijgskunst. Je moet weten dat China tot in de jaren '20 van vorige eeuw nog een feodale maatschappij was met krijgsheren die met de sabel ten strijde trokken. De oude cultuur van krijgskunst is daardoor veel langer bewaard gebleven dan bij ons. Begin vorige eeuw werd de focus in de Chinese krijgskunst helemaal verlegd

'Je stretcht op een zachte manier de pezen. Hierdoor blijf je soepel en behoud je een soort jeugdigheid.'

op het versterken van de gezondheid. Daarbij zijn de oefeningen er vooral op gericht om de con- ditie van het lichaam op peil te houden, veel meer dan op trucs om te vechten. De leermeesters kwamen bovendien tot het inzicht dat in de strijd je eigen angst je grootste vijand is. Wie angstig of woedend is, kan zijn bewegingen minder goed coördineren en heeft daardoor een grotere kans om de strijd te verliezen. Tai Chi Chuan is een zachte krijgskunst, die de rust cultiveert en



Eerlijke kost

Bij Tante Germaine in hartje Vilvoorde kiezen Pieter Jacobs en Jentl Meert resoluut voor grootmoeders keuken en typische streekgerechten. Denk aan stoofvlees met bruin bier, balletjes in tomatensaus of stoemp met worst en spek.

TEKST Lene Van Langenhove • FOTO Filip Claessens

je helpt om het hoofd koel te houden zodat je geen irrationele beslissingen neemt. Vanuit die inzichten en experimenten is door verschillende leermeesters een standaardaanbod ontwikkeld dat later tot bij ons is gekomen.'

Eigen school

'De beoefening van Tai Chi Chuan is moeilijker dan het lijkt. Iedere routine bestaat uit een opeenvolging van een aantal posities. Het beheersen van de vaak heel subtiele bewegingen is een werk van jaren', weet Heyvaert. 'Geïnteresseerden raad ik aan om zich te engageren voor ten minste tien lessen. In het begin kom je jezelf tegen, maar wie volhoudt, ervaart de progressie en het helpt om een basisroutine op te bouwen.'

'In 2002 heb ik in Opwijk een eigen school opgericht die momenteel 90 leden telt. Ik geef er 15 uur les per week, aan verschillende groepen naargelang hun niveau. Sinds september vorig jaar heb ik de groep in Brussegem van een vriend overgenomen. Het gaat om een vaste kerngroep van ongeveer vijftien vrouwen, die hier iedere vrijdagvoormiddag anderhalf uur Tai Chi Chuan beoefenen. Volgend jaar wil ik in Brussegem nog een nieuwe groep opstarten, die kan doorgroeien zodat er ook hier een ruimer aanbod komt. De eerste verdieping van de gemeentelijke feestzaal is in ieder geval een zeer geschikte ruimte. Aan sportinfrastructuur hebben we geen behoefte, een paar comfortabele schoenen met platte zolen volstaan. Tai Chi Chuan wordt vooral door oudere mensen beoefend. Na de sessies blijven ze vaak nog wat napraten. Het gemeenschapsgevoel maakt integraal deel uit van Tai Chi Chuan. Het sociale aspect is van groot belang voor het welzijn.'

Kok Pieter heeft meer dan één lievelingsgerecht uit de tijd van toen. 'Het zijn meestal vleesgerechten, zoals kalfstong in Madeirasaus of vol-au-vent. Voor de kalfstong maak ik de bouillon zelf om de kalfstong in af te koken. Ik laat het afkoelen om vervolgens te pellen en te snijden. De saus bereid ik op de traditionele manier. Eerst maak ik een roux, daar doe ik de bouillon bij en natuurlijk de Madeirawijn. We dienen het op met gebakken champignons.'

Wat opvalt op de menukaart: de paardenfilet. 'Da's typisch voor Vilvoorde. Wij zijn *pjeirefretters*, hé. Het verhaal daarachter is dat men vroeger paarden gebruikte om de sleepboten op het kanaal voort te trekken. Als de paarden afgeschreven waren, at men ze op. Paardenfilet, dat is pure nostalgie. Je hebt in Vilvoorde twee echte paardensteakrestaurants, waarvan het ene al 120 jaar bestaat. Ook in ons restaurant wordt vaak paardenfilet besteld. Ik snij de filet zelf volgens de grootte die de klant wil. De gebakken filet wordt opgediend met een verse saus.'

Alles vers

Jacobs bereidt alles vers, op de authentieke manier. 'Voor de vol-au-vent zijn dat ganse *kiekens* die in een bouillon worden afgekookt en volledig gepeld, echt zoals vroeger. Voor kalfsnierjes in mosterdsaus neem ik de

kalfsnier in zijn geheel, ik kuis ze ter plekke en dan bak ik ze licht zodat ze nog rosé is vanbinnen. Wie een haantje in verse dragonsaus bestelt, krijgt een heel haantje. Die bak ik op voorhand half af. Alles vers maken zoals ze het vroeger deden, is een beetje meer werk maar dat werpt zijn vruchten af. De mensen komen daarvoor naar ons. Onze porties zijn ook royaal. Bij ons telt het hoofdproduct, hier vind je geen tierlantijntjes.' Uiteraard zijn bij Tante Germaine de frieten huisgemaakt. Zelfs de *gastrique*, de basis voor de béarnaisesaus, met dragon en azijn.

Er staan ook desserts uit de tijd van toen op de kaart. 'Jentl maakt een superlekkere, oubollige taart: een tarte tatin met appel, volgens een recept van haar grootmoeder.' Heeft hij de liefde voor het koken van zijn grootmoeder geërfd? 'Nee, totaal niet. Ik ben eigenlijk tuinaanlegger, maar na een paar vakantiejobs in de horeca bleek de liefde voor het koken groter dan die voor tuinen. Toen we achttien jaar geleden ons restaurant openden, wilden we iets helemaal anders dan de strakke lounge bars die toen hip waren. Geef ons maar *toile cirée* en gewone gerechten. Dat slaat aan. We hebben een gemengd publiek: jong, oud, zakelijk en meer volks. Er heerst hier een ongedwongen sfeer waardoor mensen met elkaar beginnen te praten. Veel volk kent elkaar intussen.'



De oververhitte woningmarkt

Hoeveel duurder wordt het nog?

FR Quand les prix vont-ils cesser d'explorer?

Ne vous faites aucune illusion. Les prix de l'immobilier ne cessent d'augmenter et le Brabant flamand reste la province flamande la plus chère pour l'achat d'une maison. L'année dernière, en Flandre, le prix moyen des maisons augmenta de 7,6%, pour atteindre une somme de 329.747 euros. Dans notre province, le prix moyen augmenta de 8,5% pour atteindre une moyenne de 384.237 euros par maison. Il s'agit de la plus forte augmentation annuelle des prix de toutes les provinces flamandes. Sept des douze communes les plus chères se situent dans la périphérie flamande. L'année dernière, Kraainem était la troisième commune la plus chère de Flandre, après Knokke-Heist et Sint-

Martens-Latem. Le prix médian pour Kraainem était de 560.000 euros. En quatrième position se trouve Wezembeek-Oppem (550.000 euros), en septième position Overijse (499.000 euros), en huitième position Rhode-Saint-Genèse (495.000 euros), en dixième position Hoeilaart (490.000 euros), en onzième position Tervuren (480.000 euros) et en douzième position Wemmel (474.500 euros). Les prix d'achat des appartements suivent la même courbe. L'année dernière, en Flandre, le prix moyen d'un appartement augmenta de 5,7% pour atteindre 262.414 euros, tandis qu'en Brabant flamand, ce pourcentage s'éleva à 8,7%, pour atteindre une moyenne de 274.648 euros.

Er beweegt wat op de woningmarkt. Na het coronajaar 2020 viel er in 2021 een forse stijging van de woningprijzen te noteren, met Vlaams-Brabant als sterkste stijger. Die stijging lijkt nu wat af te nemen. TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

Maak je geen illusies. De vastgoedprijzen zitten nog steeds in de lift en Vlaams-Brabant is nog altijd de duurste Vlaamse provincie om een woning te kopen. De jaarcijfers van Notaris.be van 2021 liegen niet. In Vlaanderen is de gemiddelde woningprijs vorig jaar nog eens met 7,6% gestegen, tot 329.747 euro. In onze provincie is de gemiddelde prijs zelfs met 8,5% toegenomen tot gemiddeld 384.237 euro voor een woning. Dat is de stevigste prijsstijging op jaarbasis van alle Vlaamse provincies.

Als we kijken naar de rangschikking van de gemeenten dan situeren zeven van de twaalf duurste gemeenten zich in de Vlaamse Rand. Kraainem was vorig jaar de derde duurste gemeente van Vlaanderen, na Knokke-Heist en Sint-Martens-Latem. Volgens de gegevens van statbel bedroeg de mediaanprijs voor een huis in Kraainem 560.000 euro. Op plaats vier volgt Wezembeek-Oppem (550.000 euro), op zeven Overijse (499.000 euro), op acht Sint-Genesius-Rode (495.000 euro), op tien Hoeilaart (490.000 euro), op elf Tervuren (480.000 euro) en op twaalf Wemmel (474.500 euro). De aankoop-prijzen voor appartementen volgen dezelfde trend. In Vlaanderen steeg de gemiddelde prijs van een appartement het afgelopen jaar met 5,7% tot 262.414 euro, Vlaams-Brabant deed er liefst 8,7% bij om te komen op een gemiddelde van 274.648 euro.

Coronatendens

Toch zien we fluctuaties in de woningmarkt. De stijging in 2021 is voor een deel te wijten aan de relatieve windstilte in het coronajaar 2020, toen door de gezondheidsmaatregelen 4,4% minder transacties werden opgetekend, waarna ze, ook in Vlaams-Brabant, weer met 14% stegen. Dat herstel kwam er echter vooral in de eerste jaarhelft, want in de tweede helft was het minder druk, en in het vierde semester viel er in de categorie woningen tot 300.000 euro zelfs een prijsdaling te noteren tegenover het derde trimester. Ook al wordt de corona-stormloop op woningen met een grote tuin of appartementen met een

extra (slaap)kamer of terras door verschillende waarnemers gerelativeerd, misschien is het toch geen toeval dat dat soort woningen niet in die goedkopere prijsklasse vallen.

Ook in de huurmarkt kan je die coronatendens ontwaren. De Huurbarometer van Dewaele Vastgoedgroep, die zich baseert op zo'n 12.000 verhuringen in Vlaanderen en Brussel, doet uitschijnen dat steeds meer huurders op zoek zijn naar een woning met meer ruimte en een huis verkiezen boven een appartement. De prijsstijgingen op de huurmarkt bleven beperkt. Volgens de Confederatie van Immobiliënberoepen CIB Vlaanderen werd een woning huren in Vlaanderen vorig jaar 2,5% procent duurder dan in 2020. Vlaams-Brabant blijft de duurste provincie om te huren, met een gemiddelde huurprijs van 976 euro.

Of de prijzen nu stijgen of stagneren, voor een hele groep mensen zullen de woningprijzen altijd te hoog blijven.

Afkoeling?

Er zijn tekenen dat na de inhaalbeweging van post-corona de woningmarkt aan het afkoelen zou zijn. Een reden voor een tijdelijke terugval was wellicht de verlaging van de Vlaamse registratiebelasting bij aankoop van een eerste, eigen woning. Een grotere impact zou kunnen volgen door de verwachte rentestijging op woonkredieten. Bij een woonkredietrente van 2%, die in een langetermijnperspectief nog altijd aantrekkelijk is, zou volgens ING bank de stijging van de woningprijzen dit jaar terugvallen tot 5,4% en volgend jaar nog amper 1,5% te bedragen.

John Romain, CEO van Immothekeer Finotheker, ziet dezelfde evolutie. Hij wijst naar de oorlog in Oekraïne die de inflatie deed toenemen. 'Wanneer mensen onzeker worden over de prijs van hun winkelkar, dan willen ze meer reserves aanleggen en houden ze minder marge over voor hun maandelijkse aflossingen. Ook al speelt dat minder in een regio als Vlaams-Brabant, waar mensen over het algemeen beter verdienen, toch zullen prijzen minstens stagneren en in sommige regio's zelfs achteruitgaan.'

De vraag is of jonge kopers zullen kunnen profiteren van een prijsstagnatie. In 2021

daalde het aandeel van mensen onder de dertig op de vastgoedmarkt voor het eerst in jaren onder de 25%. De helft van de kopers was tussen de 31 en 50 jaar. Als lenen duurder wordt, wordt het zeker voor minder bemiddelde kopers moeilijk om nog een eigen huis te verwerven. Romain wijst evenwel ook op mogelijke positieve ontwikkelingen: 'Bij een hogere rente schakelt men makkelijker over van vaste naar (goedkopere) variabele rentevoeten en staan de banken makkelijker langere looptijden toe. Vandaag wordt een looptijd van 30 jaar niet meer aangeboden. Als je terug van 20 naar 30 jaar looptijd zou kunnen gaan, dan win je gemakkelijk 15 tot 20% in aankoopbudget.'

De meest kwetsbaren

Hoe dan ook: er is een hele groep waarvoor de woningprijzen altijd te hoog zullen blijven. Door de inflatie kan ook huren duurder worden omdat verhuurders hun huurprijs elk jaar mogen indexeren. En iedereen kent ondertussen het hallucinante getal van 170.000 mensen die op de wachtlijst staan voor een sociale woning.

Dat er voor het kwetsbaarste segment van kopers en huurders nog veel werk aan de winkel is, bevestigt Fien Van den Abeele, diensthoofd van de Dienst Wonen van de provincie Vlaams Brabant. Zij stipt aan dat de problematiek van dure woningen niet langer alleen in de Rand speelt, maar uitwaaiert naar Leuven en alle andere provinciehoofdsteden. 'De groep met nood aan sociale huisvesting is zo groot dat het aanbod sociale woningen nooit aan de vraag zal kunnen voldoen. Die groep heeft ook geen alternatief op de private huurmarkt en wordt dikwijls gedwongen om alsnog een aankoop te doen die financieel te zwaar weegt. Wat meer is: ook de groep met een middelhoog inkomen die met de woonproblematiek kampt, wordt groter. En dan is er een extra kwetsbare groep die vaak onder de radar blijft waardoor ze ondersteuning en opties mislopen,' zegt Van den Abeele, die aangeeft dat de Dienst Wonen van de provincie verschillende acties opzet ter ondersteuning van een betaalbaar en kwaliteitsvol woonaanbod, zowel op de private markt als via ondersteuning van sociale woningbouw en lokale besturen. Ook Vlabinvest biedt met name in de Vlaamse Rand betaalbare kavels, huur- en koopwoningen aan aan mensen met een klein tot middelgroot inkomen en mag wettelijk voorrang geven aan kopers die een lokale verankering kunnen aantonen.



Door de oorlog in Oekraïne is de aanvoer van kunstmest spectaculair gedaald. Een groot deel van de Europese productie gebeurt immers in Oekraïne en Rusland. Daar lagen de fabrieken al sinds begin maart stil en de vraag is wanneer ze terug opstarten. Onze boeren zagen de bui al snel hangen en ze zijn vragende partij om meer stalmest te mogen uitrijden om het kunstmesttekort op te vangen. Als die stalmest van goede kwaliteit is, met bijvoorbeeld veel stro en geen antibiotica, is er winst voor mens en natuur. Drijfmest is dan weer geen goede zaak, want te geconcentreerd en te gevoelig voor uitspoeling naar grondwater en beken.

De gevolgen van de kunstmestschaarste gaan nog veel verder. Zeker als je weet dat planten mycorrhiza nodig hebben om goed te groeien. Dat zijn schimmels en bacteriën die ervoor zorgen dat planten water, voedingsstoffen, mineralen en sporenelementen beter kunnen opnemen uit de bodem. In ruil geven de planten suikers aan de mycorrhiza en zo ontstaat een prachtige ondergrondse samenleving met voordeel voor alle betrokkenen.

Laat het nu zo zijn dat kunstmest deze mycorrhiza doodt. Bij het jaarlijks ploegen gaan nog eens veel van de levensnoodzakelijke schimmels en bacteriën dood. Elk jaar opnieuw moeten ze zich hiervan herstellen, maar na een tijd is het op en is geen regeneratie meer mogelijk. Dan kunnen gewassen enkel nog groeien met het jaarlijks toediening van kunstmest. Die nemen de planten wel makkelijk op, maar dan groeien ze wel in een dode bodem. In een landbouwsysteem van monoculturen kan dat vele decennia meegaan, tot het elastiekje breekt en de bodem er de bui aan geeft. In de Great Plains in de Amerikaanse Midwest kunnen ze er alles over vertellen. Daar laat men nu miljoenen hectare landbouwgrond braak liggen om te regenereren. Dat lukt aardig, maar het vraagt veel tijd. Wetenschappers denken dat er ook bij ons een tijd zal komen dat de bodem zodanig uitgeput raakt dat enkel het braak leggen nog kan leiden tot herstel.

TEKST Herman Dierickx • FOTO Filip Claessens



Stefaan Borremans,
Lautaro Den Dauw
& Nick Isella

Ze komen van ver, maar zijn toch dichtbij

De driedelige documentaire *Trekvogels* geeft een indringend beeld van drie mensen uit Strombeek met respectievelijk een Braziliaanse, Italiaanse en Argentijnse achtergrond. Met de film wil CC Strombeek nieuwe en oude inwoners uit de buurt samenbrengen.

TEKST Michaël Bellon • FOTO Filip Claessens

Trekvogels vertelt hoe ze het leven in hun thuisland inruilden voor een inspirerend avontuur in Vlaanderen, wat het betekent om weg te zijn van thuis en een nieuw leven op te bouwen in een nieuwe omgeving. De documentaire wil de Grimbergenars, en bij uitbreiding alle Vlaamse Randbewoners, anders naar elkaar doen kijken, in de hoop zo de samenhang in de gemeente te vergroten, want 'als je het verhaal van je buur kent, zal je sneller hallo zeggen.'

De film is het werk van hetzelfde productiehuis dat de succesvolle kortfilm STRMBK maakte, waaraan ook heel wat buurtbewoners meewerkten. Het is een samenwerking van de Koning Boudewijnstichting met de Gemeentelijke Muziekacademie Grimbergen, en kwam er op initiatief van Cultuurcentrum Strombeek. De film werd mee gerealiseerd door regisseur Stefaan Borremans die met zijn productiehuis Pine Peak

Entertainment eerder al de kortfilm STRMBK maakte, over de relatie tussen een groep Strombeekse 'hangjongeren' en de politie.

'STRMBK kreeg veel aandacht en heeft echt verandering teweeggebracht', vertelt Borremans, behalve regisseur ook politieagent en wijkinspecteur in Strombeek. 'STRMBK is een kortfilm van 35 minuten en werd opgepikt door media zoals Bouba Kabala van Studio Brussel en Gert Late Night. Via Telenet kan je de film nog altijd bekijken. Ondertussen is er ook een lespakket over ontwikkeld waarmee klassen aan de slag kunnen rond thema's als groepsdruk, druggebruik en moeilijke thuissituaties. Ook aspirant-politieagenten krijgen de film te zien in hun opleiding. Onze acteurs gaan dan vaak mee om politiecènes te simuleren zodat onnodige frustraties in de omgang tussen politie en jongeren in de toekomst vermeden kunnen worden.'

Elkaar kennen

Nick Isella van CC Strombeek is net als Borremans uit Strombeek afkomstig. Hij was als halftijdse kracht van het maatschappelijk inclusiebedrijf Groep INTRO ook betrokken bij STRMBK. 'STRMBK toont dat de grens van de grootstad opschuift, waardoor de populatie van Strombeek verandert. Na de jongeren in de kortfilm wilden we in *Trekvogels* de oudere populatie in beeld brengen. We merken dat Strombeek een slaapgemeente is geworden. Mensen die uit het Brusselse naar hier komen wonen, zijn vaak anderstalig. Hun professioneel en sociaal leven speelt zich nog vaak af in Brussel, waardoor er in Strombeek weinig sociale cohesie is. Daarom willen we verhalen brengen van mensen die iets bijdragen aan de gemeenschap. Enerzijds om aan anderstaligen te tonen dat het loont om je open te stellen. Anderzijds om de Strombekenaars op een positieve manier naar nieuwkomers te laten kijken. Als je het verhaal van je buur kent, zal je de volgende keer sneller hallo tegen hem zeggen. Met kleine stapjes kom je tot een positiever gevoel tussen de bewoners. Het tonen van de documentaire in het cultuurcentrum, waar de achterban van alle mensen die eraan hebben meegewerkt wordt samengebracht met ons reguliere publiek, zorgt voor een kruisbestuiving.'

Mensen uit de buurt

In STRMBK werden thema's waarmee regisseur Borremans in aanraking kwam tijdens het uitoefenen van zijn job als politieagent op een andere manier aangekaart. Is dat ook met deze



Zij die de wereld doen draaien

documentaire het geval? 'Na STRMBK zei onze hoofdacteur Mehdi Hanini dat mensen hem vroeger vaak angstig aankeken of zelfs probeerden te ontlopen, terwijl hij na de film in de frituur werd aangesproken omdat men hem van de film kende. Dat heeft ons aan het denken gezet. Als wijkinspecteur ligt Strombeek mij nauw aan het hart, maar burens kruisen elkaar soms te veel als wildvreemden. Daarom hebben we van bij het begin van *Trekvogels* de buurt erbij betrokken. We zijn de straat op gegaan, de wijken, de buurthuizen, en de buurtwinkels ingetrokken om mensen hun verhaal te laten doen. Honderden buurtbewoners en sympathisanten hebben de documentaire gesponsord. Ze deden dat omdat er in Strombeek meer samenhang moet komen.'

Met medewerking van Katia De Hertog, Strombekaar uit een gemengd gezin die vaak optrad als reporter en interviewer, werden in eerste instantie de verhalen van vijftig mensen verzameld. De documentaire focust op drie mensen met een bijzonder levensverhaal. Isella: 'Lautaro Den Dauw kennen veel kinderen en ouders als de klusjesman van het Atheneum en de lagere scholen, maar ze weten niet dat zijn overgrootouders eigenlijk Belgen waren die tijdens een landbouwcrisis in België vanuit Oudenaarde naar Argentinië zijn geëmigreerd om daar een landbouwkolonie te starten.'

'Rene Calvin is ook iemand die veel mensen zullen kennen zonder te weten dat hij Braziliaanse roots heeft en uit Kameroen afkomstig is. Na een blessure moest hij zijn basketcarrière inruilen voor een reizend bestaan als professioneel muzikant die onder andere bij Prince speelde. En de Italiaanse dame van 84 is ook super charmant. Expo 58 zit in haar verhaal, de mijnwerkers,... maar ook haar restaurant in Strombeek en haar olijfgaarden in Italië.'

Na de première van de film krijgen de toeschouwers een klein concertje van de Muziekacademie van Grimbergen, die ook de muzikale ondersteuning bij de documentaire verzorgt. Isella: 'We hebben aan onze drie personages naar een lied gevraagd waaraan ze vaak dachten toen ze hun land verlieten of dat ze associëren met België. De laatstejaarsstudenten van de academie zullen die liedjes spelen tijdens een kort live concert.'

3 EN 4 JUN • 20.30

Trekvogels

3-delige documentaire

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

Je hoeft niet naar het Krugerpark voor een safari. Je eigen tuin en een nieuwsgierige blik volstaan. Met die boodschap en een rugzak vol netten, een klopscherm en een loep komt entomoloog Peter Berx naar Dilbeek.

TEKST Tom Peeters

Anderhalf jaar geleden verscheen het insectenboek van entomoloog Peter Berx (55) en Lieven Scheire. Ze leerden elkaar kennen toen Berx als educatief verantwoordelijke in het insectenmuseum Lieberberg in Zutendaal werkte. Nadien mocht hij in het tv-programma *Scheire en de Schepping* over zijn passie komen vertellen. Met name over 'het geflipte leven van zespotigen en andere vreemde beesten', tevens de ondertitel van zijn boek. Ook de insectensafari's die Berx aanbiedt aan scholen en speelpleinwerkingen, maar die je evengoed voor een verjaardagsfeestje kan boeken, zitten in de lift.

Het verschil tussen Berx en zijn collega-entomologen is dat hij zich minder bezighoudt met de classificatie van insecten. 'Daar heb ik het geduld niet voor. Maar geef me een publiek om over onze bevindingen te vertellen en ik leef helemaal op. Ik hou ervan om de aversie van mensen voor insecten te doen verdwijnen. Neem nu oorwormen. Niemand wil die vreselijke beestjes in huis. Maar als je duidelijk maakt dat ze niet in je oren kruipen, de tang achteraan hun lijf niet dient om te knijpen en dat de vrouwen heel goede moeders zijn, dan slaat de sfeer helemaal om.'

Van passie tot beroep

'Het zijn de kleintjes die de wereld doen draaien', lezen we op de website van Berx (www.entomobiel.be), een quote van de wereldbepaalde entomoloog Edward Osborne Wilson. 'Ik wil mensen interesse voor insecten bijbrengen en verklaren dat we zonder hen niet zouden overleven, precies omdat ze zoveel sleutelposities in de ecologie innemen. In maart was Berx al eens te gast in Dilbeek. 'April, mei en juni zijn de topmaanden om op ontdekking te gaan.

In mijn rugzak zitten naast een vlindernet een sleepnet om door het gras te gaan, een waternet om in de vijver te vissen, een klopscherm, een zeef, potjes, een loep, een kapmes, een hamer... Ik neem ze allemaal mee om te demonstreren welke materialen je kan gebruiken om insecten te verzamelen.' Van een in zijn vrije tijd beoefende passie, ooit op zijn zesde ontstaan toen hij een kolonie mieren aan het werk zag, is de liefde voor insecten uitgegroeid tot een professionele bezigheid. 'Voor zover ik weet, ben ik de enige in België die van zijn insectensafari's graag een voltijdse job zou willen maken.'

Lijm spuitende spinnen

'In vergelijking met de tropen is de insectenwereld in België misschien niet zo spectaculair', vervolgt Berx. 'Toch vertoeven er ook hier bijvoorbeeld spinnen die in plaats van een web te weven lijm spuiten op hun prooien. Onlangs vond ik er één in mijn bad. Nu zit ze in een potje en wordt ze af en toe gevoederd.' Wat ons brengt bij de vaak irrationele angst van de mens voor insecten en zeker spinnen; strikt genomen geen insecten, maar entomologen zijn 'bijzonder inclusieve wetenschappers', aldus Berx. Hij is duidelijk: 'Als er één in je bad zit: vangen en buitenzetten, ongeacht de grootte. Als je ze niet durft vast te nemen, kan je desnoods een drinkbeker en een bierviltje gebruiken. Schrik is niet nodig. De meeste spinnen kunnen niet door onze huid bijten. Dat je er acht per jaar zou inslikken in je slaap? Broodjeaapverhaal.'

20 • 22 MEI • 14.00

Insectensafari

Peter Berx

Dilbeek, op locatie, 02 466 20 30

Spoorlijn en kanaal industrialiseren Zennevallei

Industrieel erfgoed met een sociaal kantje

Om de Industriële Revolutie te laten slagen, was er naast veel werkvolk en de nabijheid van een afzetmarkt ook voldoende infrastructuur nodig om de grondstoffen en producten aan en af te voeren. Geen wonder dat in Ruisbroek, waar een kanaal en een spoorlijn bij elkaar kwamen, verscheidene fabrieken hun thuisbasis vonden.

TEKST Wim Troch • FOTO Filip Claessens

In 1832 werd het kanaal Brussel-Charleroi met de nodige luister geopend. De plannen voor de waterweg zijn op dat moment al zo'n driehonderd jaar oud, maar door de grote hoogteverschillen is er veel aarzeling om aan de werkzaamheden te beginnen. In 1827 – wanneer de bouwkundige inzichten en het materiaal al wat geavanceerder zijn – gaat de spade dan toch in de grond. Vijf jaar later varen de eerste schepen op het kanaal. Nog eens zo'n vijf jaar later wordt begonnen met de aanleg van een andere transportas: de spoorlijn Brussel-Bergen. In 1840 dendert de eerste stoomtrein door het landschap. Het is de tweede treinverbinding die de hoofdstad met een andere streek verbindt, na de lijn Brussel-Mechelen-Antwerpen.

Toentertijd waren het vooral landbouwers en hun boerenknechten die naar de rookpluimen van de stoomtrein en de voorbijglijdende boten vol steenkool uit de Borinage keken. Al zouden de boerendorpen tussen Halle en Brussel niet lang meer dunbevolkt blijven. De nieuwe infrastructuur betekende voor gemeenten als Sint-Pieters-Leeuw, Ruisbroek en Drogenbos het begin van een nieuw hoofdstuk. Doordat de spoorlijn en het kanaal daar toenadering tot elkaar zoeken, werden de dorpen in de Zennevallei plots heel aantrekkelijk voor ondernemers. Zo deed medio 19e eeuw de industrialisering ook hier haar intrede. De sporen ervan zijn nog steeds te zien, al verliep de reconversie op velerlei manieren.

Sociaal bewogen ondernemerschap

In Ruisbroek was de textiel fabriek van Rey-Ainé heel lang de economische motor van de

gemeente. In 1851 richtte Henri-Joseph Rey een mechanische tafellinnenweverij op in de Fabriekstraat, al heette die toen nog gewoon Dorpsstraat. Rey had dan al fabrieken in Gent en Brussel. Het textiel van zijn fabrieken verwierf internationale faam. Evenzeer het vermelden waard is de sociale bewogenheid van de ondernemer. Hij richtte een vrije meisjesschool op langs de Grote Baan in Drogenbos, waar hij zijn kasteel bouwde. Ook in de Fabriekstraat in Ruisbroek liet hij in 1865 een school bouwen op de plaats van de huidige Vrije Basisschool Jan Ruusbroec. Het achterin gelegen kasteeltje werd in 1865 door Rey gekocht en ingericht als klooster. De jongens kregen dan weer een school in de Gieterijstraat, in het huidige parochiecentrum.

Wat verderop, in de Karel Gilsonstraat, is een ander relict te zien van hoe Rey bekommerd was om zijn werkvolk. Wat later het parochiehuis zou worden, was vanaf de jaren 1890 de thuisbasis van het Genootschap van Sint-Franciscus Xaverius, opgericht door Rey. In de Xaverianenzaal kregen mannen christelijke vorming, maar er gingen ook ontspannende activiteiten door. Er was een turnzaal, een drankgelegenheden, een vergaderzaal en een toneelzaal. In die tijd zorgden wel meer *patrons* voor ontspanningsfaciliteiten voor hun personeel, al dan niet gekoppeld aan religieuze vorming. Deels uit naastenliefde of een moreel verantwoordelijkheidsbesef, maar zeker omdat katholieke werkgevers niet graag hadden dat hun arbeiders op café gingen. Daar bestond immers het gevaar dat ze zich zouden overgeven aan de drank. Of nog erger: dat ze zich zouden laten beïnvloeden door socialistische of marxistische

onruststokers, en het zouden hebben over betere werkomstandigheden of hogere lonen. Dan was de controleerbare omgeving van het Xaveriusgenootschap een veiliger decor.

Waar Rey oprecht mee inzat, was de huisvesting van zijn personeel en hun gezin. Nog voor er van publieke sociale huisvesting sprake was, realiseerde Rey diverse woonprojecten. Al in 1857 liet hij in de Fabriekstraat (nummers 221-237) arbeiderswoningen bouwen. In de Reystraat kwamen 80 woningen. De fabriek zelf werd gesloopt, toen die in 1961 sloot. 144 nieuwe woningen van huisvestingsmaatschappij De Ruisbroekse Haard kwamen in de plaats. Best toepasselijk, gezien de bekommernis die de grondlegger van de fabriek had in verband met de huisvesting van zijn

Nu de rookpluimen van de fabrieken langs het kanaal een voor een zijn verdwenen, is de ligging aan het water vandaag vooral een troef die door vastgoedmakelaars wordt uitgespeeld.

werknemers. De Nieuwe Weverij in de Weverijstraat bleef wel bewaard. De gebouwen werden gerenoveerd, maar nog steeds kan je medaillons met de letters R en A van Rey-Ainé zien. Wat verderop liggen nog zichtbare sporen van de textielindustrie. Wat nu idyllische visvijvers zijn, waren eertijds de bleekvijvers waarvan het water werd gebruikt om het gewezen textiel te bleken. De aanwezigheid van dit water was trouwens een van de belangrijkste redenen waarom Rey zich op deze plaats kwam vestigen.

Succesvolle reconversie

Met meer dan duizend werkplaatsen was de textiel fabriek een belangrijke, maar niet de enige industriële werkgever in Ruisbroek. Er waren bijvoorbeeld ook vier ijzergieterijen. De ACEC-fabriek, waar elektromotoren voor apparaten zoals koffiemolens en mixers werden



Distilleerderij Wittouck

gemaakt, was een andere internationale speler. ACEC – Ateliers de Constructions Électriques de Charleroi – werd in 1886 opgericht. Net na de Eerste Wereldoorlog, in 1919, werd in Ruisbroek een vestiging gebouwd. Zo'n zeventig jaar later stopte de productie en verloren enkele honderden werknemers hun baan.

De sluiting van ACEC was niet het eerste economisch verlies voor de streek. Een jaar voor de ACEC de deuren sloot, eindigde ook het verhaal voor een ander industrieel monument. Langs het kanaal staan sinds 1913 de imposante gebouwen van Moulins de Ruysbroeck, later Moulins Rypens-Boom en nog later Molens van Deinze. In deze bloemmolens werd tot 1987 graan gemalen. Dertig jaar later bepalen de gebouwen nog steeds het landschap. De kolossale blokkendoos werd succesvol omgevormd tot een site met kantoren en woongelegenheden. Een reconversie die wel meerdere voormalige industriële gebouwen te beurt valt. De loftstijl waar bakstenen muren en metalen buizen nog zichtbaar zijn, vindt veel gegadigden. De inplanting van de site – vlak aan het kanaal – was een eeuw geleden vooral uit een economisch en praktisch motief ingegeven. Nu de rookpluimen van de fabrieken langs het kanaal een voor een zijn verdwenen, is de ligging aan het water vandaag vooral een troef die door vastgoedmakelaars wordt uitgespeeld.

Bevolkingsexplosie

De komst van al die industrie had vanzelfsprekend een enorme impact op de streek. Waar Ruisbroek in het midden van de 19e eeuw nog voor 90% uit landbouwgrond bestond, was

in 1960 nog maar 40% van de oppervlakte bestemd voor landbouw. De inwonersaantallen van Ruisbroek of Drogenbos verdrievoudigden in de periode tussen 1840 en de Eerste Wereldoorlog. Gehuchten als Negenmanneken en Zuun telden voor 1900 amper enkele boerderijen, maar groeiden in de eerste helft van de 20e eeuw uit tot een dichte woonkern. Er werd veel bijgebouwd, maar ook bestaande gebouwen kregen soms een nieuwe bestemming, in functie van de nieuwe tijden.

In de neerhofgebouwen van de voormalige priorij van Klein-Bijgaarden richtte Guillaume Wittouck midden 19e eeuw een alcoholstokerij en olielagerij op. Vanaf 1849 wordt er op de site broodsuiker geproduceerd, en later calciumcarbonaat. In 1852 wordt tegenover het kasteel een nieuwe fabriek gebouwd, met de trotsse W van Wittouck in een médaillon boven de deur. Op de fundamenten van de priorij wordt een kasteel gebouwd voor de baas, met grote stallen waar paarden werden gefokt. De fabriek gaat in 1920 failliet, wordt overgenomen, maar moet uiteindelijk toch de deuren sluiten. In 1941 krijgt de site een nieuwe bestemming, wanneer de Paters van Scheut het kasteel en de bijgebouwen kopen om het te gebruiken als studiehuis en noviciaat voor missionarissen. Tegenwoordig doet het kasteel dienst als rusthuis voor de paters. Zij kunnen genieten van een parktuin van 3,5 hectare. De familie Wittouck – die twee burgemeesters van Sint-Pieters-Leeuw leverde – verwierf afgelopen eeuw vooral naam en faam als eigenaar van de Tiense suikerraffinaderij, en later als investeerder in Weight Watchers.

EN Industrial heritage with a social side

Apart from a plentiful supply of labour and access to a nearby market, the success of the Industrial Revolution also depended on having an adequate level of infrastructure for bringing in and out raw materials and products. So it comes as no surprise that several factories would be located in Ruisbroek, the place where a canal converged with a railway line. The Rey-Ainé textile mill in Ruisbroek was for a long time the municipality's economic powerhouse. The owner had a school built and houses for the workers. He was particularly keen to ensure his employees were closely involved with their own parish centre. Apart from being a caring person and having an acute sense of moral responsibility, he, in common with other religious-minded employers, was anxious to steer his workers clear of the temptations of bar rooms, where they might end up becoming slaves to the demon drink. Or even worse: they might be swayed by Socialist or Marxist agitators, and hear people talking about claiming better working conditions or higher wages.



WEIRD TALES (12/5)

© LEONTIEN ALLEMERSCH

PODIUM

THEATER

Sartre & de Beauvoir

Sien Eggers & Frank Fockety
ZA - 7 MEI - 20.00
 Zaventem, CC De Factorij,
 02 307 72 72

WO - 18 MEI - 20.30

Grimbergen, CC Strombeek,
 02 263 03 43

DO - 12 MEI - 20.30

Weird Tales

KRAPP
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR - 13 MEI - 20.00

In topform!

Warre Borgmans & muziektheater
 De Kolonie
 Wemmel, GC de Zandloper,
 02 460 73 24

ZA - 21 MEI - 20.30

Misdaad en straf of de raadselachtige moord op twee oude wijven

Lazarus
 Dilbeek, CC Westrand,
 02 466 20 30

ZA - 21 MEI - 20.00

Zwijg!

Bruno Vanden Broucke &
 Tom Van Dyck
 Zaventem, CC De Factorij,
 02 307 72 72

WO - 25 MEI - 20.30

Iemand van ons

Tristero
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

KIDS

VR - 6 MEI - 20.00

Odysee (+10j)

Theater FroeFroe
 Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZO - 8 MEI - 10.30

Streep! (3-8j)

Anna's Steen
 Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

ZO - 8 MEI - 13.30

Familiedag Jupla!

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO - 15 MEI - 10.30

Speelkriebels (4-9j)

ouder-kindactiviteiten
 Drogenbos, FelixXart Museum,
 02 333 05 70

ZO - 15 MEI - 14.00 EN 16.00

PiCcOlo (+2,5j)

Sprookjes Enzo
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZO - 15 MEI - 14.00

Wemmel verwonderd (2-92j)

magische familiedag
 Wemmel, GC de Zandloper,
 02 460 73 24

WO - 18 MEI - 14.00

Binti (+8j)

familiefilm
 Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

20, 21, 22 MEI - 20.00 EN 15.00

Shrek, the musical

Musicalia
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

20, 21, 22, 25, 26, 27 EN 28 MEI -

19.30 OF 15.00

Chasse Patate (+8j)

Studio Orka
 Schepdaal, Lostraat 87L, 02 359 16 00

ZO - 22 MEI - 11.00

letmetnefiets (+3j)

familiepicknick
 Jezus-Eik, Kamp Kwadraat, 02 657 31 79

ZO - 22 MEI - 12.00

Waalborria

familiefestival
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR - 27 MEI - 16.00

Gamebeek junior (8-13j)

Just4Fun
 Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

HUMOR

WO - 4 MEI - 20.30

Weekendje Bouillon

Het Prethuis
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

4 EN 5 MEI - 20.30

Philippe Geubels

gaat in bad

try-out
 Humbeek, Eldorado, 02 263 03 43

VR - 6 MEI - 20.00

Welcome to the Rebellion

Michael Van Peel
 Meise, GC De Muze van Meise,
 02 892 24 40

DO - 12 MEI - 20.30

De jaren van verstand

Thomas Smith
 Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR - 13 MEI - 20.30

Blafwaf zkt.

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR - 13 MEI - 20.30

Moeste weite wa da'k paas

Brussels Volkstejoeter
 Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR - 13 MEI - 20.30

Broeden

Grof Geschud
 Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA - 14 MEI - 20.30

ZO - 15 MEI - 14.30

Oscar

Brussels Volkstejoeter
 Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

WO - 25 MEI - 20.30

Verslaafd!

Erik Van Looy
 Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI - 31 MEI - 20.30

We moeten nog eens afspreken

Bart Cannas
 Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DANS

WO - 11 MEI - 18.00

DO - 12 MEI - 19.00

Dansen met componisten van toen en nu

APKO
 Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO - 12 MEI - 20.30

Duet for two string trios

Ecce & Goeysvaerts Trio
 Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZA - 14 MEI - 19.00

ZO - 15 MEI - 14.30

Around The World

Movez
 Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

25, 26, 27 EN 28 MEI - 20.00

Encantado

Lia Rodrigues
 Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

LITERATUUR

ZO - 15 MEI - 16.00

August Vermeylen. Teirlinck Tijdgenoot

Beersel, Huis Herman Teirlinck,
www.huisvanhermanteyrlinck.be

ZO - 15 MEI - 10.30

Bart Moeyaert

Schrijvers op Zondag
 Zaventem, bib CC De Factorij, 02 307 72 72

ZO - 22 MEI - 11.00

Peter Verhelst

auteurslezing i.s.m. Willemsfonds
 Dilbeek, bibliotheek, 02 466 20 30

ZO - 29 MEI - 10.00

Klara en de zon

Hoeilaart, bibliotheek, 02 657 05 04

MUZIEK

ZO • 1 MEI • 20.00

Les Confrères de Saint Lazaire

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

ZO • 1 MEI • 20.15

Admiral Freebee

Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI • 3 MEI • 14.00

Dans met mij tot morgenvroeg

The Chachas

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

WO • 4 MEI • 20.30

Soulsister in concert

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

Kommil Foo & Brussels Jazz Orchestra

WO • 4 MEI • 20.30

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

VR • 6 MEI • 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

VR • 6 MEI • 20.30

Stef Bos in concert

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

VR • 6 MEI • 20.00

Galaconcert

Koninklijke Muziekkapel van de Belgische Luchtmacht

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZA • 7 MEI • 20.00

Jubileumconcert

Koninklijke Harmonie Sint-Martinus Overijse

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

ZA • 7 MEI • 20.30

Memorial Concert Kamiel D'Hooghe

Peter Thomas

Grimbergen, abdijkerk, 02 263 03 43

ZA • 7 MEI • 20.00

ZO • 8 MEI • 15.00

Da Vinci in Harmony

Harmonie De Gilde

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

ZA • 7 MEI • 20.30

Tropo Maturo

De Frivole Framboos

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

Er was eens.. Beethoven

Jan Declair & Ensor Strijkkwartet

ZA • 7 MEI • 20.00

Meise, kerk Meise, 02 892 24 40

VR • 13 MEI • 19.00

Sint-Katharina-Lombeek,

Sint-Jozefskerk, 02 466 20 30

ZO • 8 MEI • 11.00

Anemos Saxofoonkwartet

aperitiefconcert

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

DI • 10 MEI • 20.00

Koyaanisqatsi

filmconcert met Chantal Aca

& Eric Thielemans

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

WO • 11 MEI • 20.30

Words. Beats. Jokes

'Nuff Said

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

ZA • 14 MEI • 20.30

Magic Strings Tour

The Starlings

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZO • 15 MEI • 11.00

Cara Mei Donna

Quadrivium

Meise, kerk Oppem, 02 892 24 40

ZO • 15 MEI • 11.00

Aperitiefconcert

Nero's Muzikanten

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

ZO • 15 MEI • 11.00

LaLaLinkebeek

gratis muziekfestival met 15 lokale bands

Moelie, verschillende locaties,

02 380 77 51

WO • 18 MEI • 20.30

Oded Tzur Quartet

Jazz at Felix'

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

DO • 19 MEI • 20.30

Glorieuze bevrijding

Raymond van het Groenewoud

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DO • 19 MEI • 20.00

Ik Ben De Walvis

Wim Opbrouck

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

VR • 20 MEI • 20.00

Tribute to Greg Boyer

Cargo Mas

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72



ODED TZUR QUARTET (18/5)

ZO • 22 MEI • 11.00

Nuove Musiche & Cesar Nikolai Laporev

viol en symfonisch strijkorkest

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

WO • 25 MEI • 14.00

't Is een mooi verhaal

Connie Neefs & Hannelore

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

ZO • 29 MEI • 15.00

Requiem van Mozart (en lezing)

kamerkoor en groot orkest Incantatio

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO • 29 MEI • 20.30

Stroom

Stef Bos

Vilvoorde, CC Het Bolwerk,

02 255 46 90

MA • 30 MEI • 20.30

The Bootleg Sixties

Tervuren, CC De Warandepoort,

02 766 53 47

MA • 2 MEI • 20.30

The Tragedy of Macbeth

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI • 3 MEI • 20.00

Lingui

Afrikafilmfestival

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI • 3 MEI • 20.00

Drive my car

DI • 3 MEI • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DI • 24 MEI • 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI • 3 MEI • 20.30

Inexorable

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

WO • 4 MEI • 9.00 EN 19.00

Mijn vader is een saucisse

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

DO • 5 MEI • 14.30

Dangerous Liaisons

Meise, GC De Muze van Meise,

02 892 24 40

ZO • 8 MEI • 20.00

Gli anni piu belli

Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

Ali & Ava

DI • 10 MEI • 20.30

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

DI • 31 MEI • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

DI • 10 MEI • 20.30

Belfast

Grimbergen, CC Strombeek,

02 263 03 43

DI • 10 MEI • 20.00

Koyaanisqatsi

filmconcert met Chantal Aca

& Eric Thielemans

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

ZO • 15 MEI • 20.00

Bittersweet Sixteen

Aalsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

DI • 17 MEI • 20.30

Les jeunes amants

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30





KURT HEYLEN. MEET THE TWINS (4-25/5)

© KURT HEYLEN

DI • 17 MEI • 20.00

The Duke

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

DI • 17 MEI • 20.30

L'évènement

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DO • 19 MEI • 15.00 EN 20.00

House of Gucci

Wezembeek-Oppem, GC de Kam, 02 731 43 31

DO • 19 MEI • 13.30

Au nom de la terre

Ciné Café
Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

ZO • 22 MEI • 20.00

The Rescue

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

MA • 23 MEI • 20.30

Nightmare Alley

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI • 24 MEI • 20.30

Nowhere

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

ZO • 29 MEI • 20.00

Spencer

Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

MA • 30 MEI • 20.30

King Richard

Vilvoorde, CC Het Bolwerk, 02 255 46 90

DI • 31 MEI • 20.30

Madeline Collins

Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30



4 TOT 25 MEI

Kurt Heylen. Meet The Twins

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

5 TOT 28 MEI

Filip Callewaert. No Direction Home

Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

TOT 8 MEI

Desalniettemin

Ester Kenis
Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

TOT 8 MEI

200 jaar Koninklijke Harmonie Sint-Martinus Overijse

Overijse, CC Den Blank, 02 687 59 59

9 TOT 20 MEI

Sandra Hauser. I Would Prefer Not To

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

TOT 15 MEI

Rinus Van de Velde. Inner Travels

Brussel, Bozar, www.bozar.be

17 MEI TOT 5 JUN

Laatbloeiersacademie

overzichtsexpo
Alsemberg, CC de Meent, 02 359 16 00

21 MEI TOT 15 JUL

Awakening

Nele Van Canneyt
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

TOT 30 JUN

Vera Ghys. Schilderijen

Kam Kiest voor Kunst
Wezembeek-Oppem, cafeteria GC de Kam, 02 731 43 31

TOT 25 SEP

Van privé naar publiek. Collectie Thomas Neirynt

Drogenbos, FeliXart, 02 377 57 22



DI • 3 MEI • 10.00

Bosuilwandeluurtje

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

ZO • 8 MEI • 14.00

De leefgebieden van het Zoniënwood

Hoeilaart, Bosmuseum, www.ngz.be

ZO • 22 MEI • 14.00

Insectensafari

Peter Berx
Dilbeek, op locatie, 02 466 20 30

DI • 31 MEI • 10.00

Gezondheidswandeling in de Druivenstreek

Hoeilaart, GC Felix Sohie, 02 657 05 04

VARIA

4,11 EN 18 MEI • 20.00

Jazz ontrafeld

Frederik Goossens
Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72

De Bourgondiërs. Ons spannende oerverhaal

Bart Van Loo
DO • 5 MEI • 20.00
Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

VR • 20 MEI • 20.00

Wezembeek-Oppem, GC de Kam, 02 731 43 31

ZO • 22 MEI • 20.30

Grimbergen, CC Strombeek, 02 263 03 43

DO • 5 MEI • 20.00

Vlaanderen in de knoop

Hajo Beeckman
Asse, Oud Gasthuis, 02 456 01 60

VR • 6 MEI • 20.00

Café Combinne

Jezus-Eik, GC de Bosuil, 02 657 31 79

DO • 12 MEI • 20.00

Is biodiversiteit hot?

Wemmel, GC de Zandloper, 02 460 73 24

MA • 16 MEI • 20.00

Kinderen en jongeren helpen bij verlies en verdriet

Manu Keirse
Dilbeek, CC Westrand, 02 466 20 30

ZO • 22 MEI • 10.00

Leer je kind fietsen op twee wielen

Wezembeek-Oppem, Albertlaan 44, 02 731 43 31

Repair Café

ZO • 22 MEI • 14.00

Kraainem, GC de Lijsterbes, 02 721 28 06

ZO • 29 MEI • 14.00

Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51

DI • 24 MEI • 14.00

Moelieinatinee

kaart-en spelnamiddag
Linkebeek, GC de Moelie, 02 380 77 51



‘Cargo Mas: de naam dekt de muzikale lading’

Met de Amerikaanse trombonist Greg Boyer, jaren een vaste waarde in de bands van Maceo Parker, George Clinton en Prince, wist de Antwerpse trompettist en componist Sam Vloemans een grote naam te strikken met zijn collectief Cargo Mas. Samen komen ze eind mei naar Zaventem.

TEKST Tom Peeters • FOTO WhiteOut.be

Voor Sam Vloemans (43) is Cargo Mas de optelsom van alles wat hij de voorbije twintig jaar als muzikant heeft gedaan. Je kent hem misschien uit de blazerssectie van de eerste liveband van Gabriel Rios, van zijn muziektheatervoorstellingen of zijn jazzuitstapjes, maar hij componeerde ook klassieke muziek en filmmuziek. ‘Ik had nood aan een structuur waarin ik samen met gelijkgestemde zielen een artistiek verhaal kon ontwikkelen’, zegt hij over het collectief. We brachten twee platen uit en waren nog even de huisband van De Laatste Show.’ De naam Cargo Mas is een verwijzing naar de havenstad Antwerpen, de thuisbasis van Vloemans, en het Spaanse woord voor ‘meer’, zijn voornaam omgedraaid. ‘We wilden meer muzikale gelaagdheid en lading. Cargo Mas: de naam dekt de lading letterlijk.’ Hun eerste teken van leven was het album *Cargo Mas I* dat vlak voor de pandemie verscheen en meteen enkele opgemerkte gasten had. Met trombonist Fred Wesley werd muziekgeschiedenis in huis gehaald, maar er werd ook samengewerkt met Ida Nielsen, de laatste bassiste van Prince, en Mike Maher, bekend van het collectief Snarky Puppy.

‘Spelen in een collectief is een beetje zoals acteren in een film. De casting moet goed zijn om er het beste uit te halen. Ik wil muzikanten

ook niet zeggen hoe ze moeten spelen. Echt boeiend wordt het als ze zichzelf kunnen zijn. Pas toen we beseften dat een van onze tracks een vette funktrombonesolo kon gebruiken, dachten we aan Fred. Op goed geluk hebben we hem gecontacteerd en een half jaar later stond hij naast ons in de studio.’

Greg Boyer (63) heeft Vloemans voor het eerst ontmoet na een concert van Maceo Parker in het Rivierenhof. ‘We hebben drie kwartier op een bankje zitten praten over onze families, het leven op tournee en politiek. Pas na een half uur had ik door wie hij was.’ Met name de trombonist die hem zo was opgevallen op de dvd *Live At The Aladdin Las Vegas*, een registratie van de legendarische *One Nite Alone*-tournee van Prince. ‘Je kon hem er zo uithalen met zijn karakteristieke, krachtig en intense maar tegelijk heel persoonlijke trombonegeluid.’

Funkvakje

‘Ik vind het onze verantwoordelijkheid als muzikant om de fakkel door te geven aan een volgende generatie’, zegt Boyer, die ons via een videoverbinding vanuit Washington DC even komt groeten. Zelf speelt hij nog steeds met Maceo Parker, die hij een grote broer noemt, en straks ook opnieuw met George Clinton, de God-

father of Funk van wiens Parliament hij eerder twee decennia deel uitmaakte. Van zijn tijd in de hoornsectie van de New Power Generation herinnert hij zich dat de structuur soms wat rigide aanvoelde, ‘als een job in een groot bedrijf, maar daar staat tegenover dat je fantastische muziek maakt met één van de grootste artiesten. Als Prince even niet de bekende artiest moest zijn, was hij een doorgewone kerel waarmee je veel plezier kon maken.’

Boyer is enthousiast dat hij met Cargo Mas niet zomaar een backing band naast zich krijgt. Vloemans heeft nieuw repertoire geschreven op zijn maat. Daarin grijpt hij niet alleen terug naar het groove- en funkverleden van de trombonist, maar bijvoorbeeld ook naar zijn liefde voor latin music. ‘Ik vertel mensen de hele tijd dat latin, jazz, salsa, merengue,... gebouwd zijn om trombone op te spelen. In mijn jeugd heb ik ook nog tuba en saxofoon gespeeld in klassieke orkesten. Ook al zien mensen me als dé funktrombonist, ik laat me graag uit dat vakje tillen.’

Rijkdom aan stijl

Als muzikant krijg je te makkelijk een label opgeplakt. ‘Zijn we in de eerste plaats niet allemaal muziekliefhebbers die van verschillende stijlen houden? Het nieuwe materiaal wordt een mix van funk, go-go, jazz, latin en zelfs wat klassiek. Voor het eerste optreden hebben we drie repetitiedagen om naar elkaar toe te groeien en uit te zoeken wat goed voelt.’ Net als zijn muzikale helden wil Vloemans de muziek dienen door iedereen in zijn negenkoppige orkest de aandacht te geven die nodig is.

VR • 20 MEI • 20.00

Cargo Mas feat. Greg Boyer

Zaventem, CC De Factorij, 02 307 72 72



Patricia
Gonçalves Castro

Vooruitkijken

Een zonnige toekomst. Dat ziet Patricia Gonçalves Castro als ze vooruitkijkt. Of de grijze wolken uit haar verleden verdwenen zijn? 'Opstaan leer je het best door af en toe eens te vallen.'

TEKST Nathalie Dirix • FOTO Filip Claessens

DE FAVORIETEN VAN...

Mooiste plek in Portugal

Sintra, een stad in de buurt van Lissabon.

Favoriet gerecht

Bacalhau a bras (kabeljauw met aardappeltjes, peterselie en eieren).

Mooiste herinnering

Onze zondagse uitstappen als gezin.

Veertien jaar was ze toen ze, samen met haar moeder en broer, Portugal verliet om naar België te verhuizen. Haar vader was een jaar eerder naar Brussel getrokken om er te komen werken. Het moment was aangebroken om aan een betere toekomst te bouwen. Vandaag, vijftien jaar later, woont Patricia Gonçalves Castro met haar dochtertje Noa in Dilbeek. Als alleenstaande moeder heeft ze het niet makkelijk, maar tegelijk daagt het haar uit om er iets van te maken. 'Met de komst van mijn dochter vijf jaar geleden heb ik mijn leven in handen genomen.'

Kunnen verliezen om te kunnen winnen

Ze schreef zich in voor een cursus Nederlands en digitale marketing. 'Na die opleiding heb ik een tijdje voor een mediabureau gewerkt. Een leuke job, maar niet echt mijn ding. Ik hou ervan om mensen te helpen. Een jaar geleden heb ik me dan ingeschreven voor een opleiding 'interculturele medewerker'. Vandaag loop ik stage bij

FR Regarder vers l'avenir

Elle n'avait que quatorze ans lorsqu'elle quitta le Portugal avec sa mère et son frère, afin d'emménager en Belgique. Aujourd'hui, Patricia Gonçalves Castro vit à Dilbeek avec sa fille Noa. Être une mère célibataire n'est pas facile, mais en même temps, cela la stimule dans ses activités. 'Parfois, dans la vie, il faut pouvoir perdre afin de pouvoir gagner ensuite. C'est le texte que la chanteuse de fado Mariza chante dans l'une de mes chansons préférées, *Melhor de mim* (le meilleur de moi-même). Avec l'arrivée de ma fille il y a cinq ans, j'ai pris ma vie en main.' Aujourd'hui, Patricia est active à Dilbeek en tant que médiatrice culturelle et elle regarde avec espoir vers l'avenir.

de gemeentelijke basisschool Jongslag en het OCMW in Dilbeek. Dit is wat ik wil.'

Gonçalves Castro komt van ver. Haar jeugd liep niet over rozen. Kort na haar aankomst scheidden haar ouders. Als jong meisje liep ze verloren en ze kwam met de verkeerde vrienden in contact. Met als gevolg dat ze niet veel van haar studies terechtbracht. Maar dat is voltooid verleden tijd. Vooruitkijken is haar boodschap. 'Soms moet je in je leven kunnen verliezen om daarna weer te kunnen winnen. Het is de tekst die fadozangeres Mariza in een van mijn lievelingsnummers *Melhor de mim* (het beste van mezelf) zingt.'

Portugese gewoonten

Ze herinnert zich nog hoe ze bij haar aankomst in België gefascineerd was door de diversiteit van Brussel. 'Ik kwam uit een piepklein dorp met niet meer dan honderd inwoners. Naast de kerk en het lokale dorpscafé was er niets. En dan kom je plots in de grote wereld terecht met allerlei verleidingen. Ik vond dat geweldig. Met de jaren ben ik echter ook steeds meer de charmes van mijn geboorteland gaan waarderen. Sommige Portugese gewoonten trotseren de tijd. Ik denk aan *Pão por Deus* op 1 november. Dat is de dag dat kinderen van deur tot deur gaan en mensen kleine muntstukjes, gebakjes en ander lekkers geven. Vele jaren geleden trok men met een deel van de buit naar het kerkhof om het aan de overledenen te geven. Dat laatste gebeurt vandaag niet meer, maar het ritueel waarbij kinderen mensen aansporen om hen iets te geven, is nog steeds actueel. Net zoals het vieren van carnaval en de dag van Sint-Antonius. Dan zamelen we geld in om het leven in ons dorp te verbeteren. Die solidariteit, de uitgesproken wil om goed voor elkaar te willen doen, raakt me.'

Toekomst lacht ons toe

Een keer per jaar keert Gonçalves Castro terug naar haar vaderland. Het valt haar op hoe Portugal de voorbije jaren gemoderniseerd is. Het heeft de openheid en hartelijkheid van de Portugezen gelukkig niet aangetast. 'Hoe graag ik in België ben, soms mis ik de spontaniteit. Het valt me op hoe gespannen veel mensen hier zijn. Maar ik zie een toekomst die naar me lacht. Als ik terugblik op mijn traject, dan kan ik alleen maar fier zijn op wat ik heb gerealiseerd. Je moet hard werken om er te komen, en er zijn dagen waarop het moeilijk gaat, maar opstaan kan je leren. Je leert dat zelfs het best door af en toe eens te vallen. Wat mij rechthoudt, is de liefde voor mijn dochter en de gedachte dat ik met mijn werk een heel klein beetje kan bijdragen aan een meer humane wereld.'